

SIVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sağlık Turizmi İşletmeciliği Ana Bilim Dalı

50 YAŞ VE ÜZERİ TURİSTLERİN TURİZM ALGILARININ
BELİRLENMESİ: SIVAS İLİ ÖRNEĞİ

Yüksek Lisans Tezi

Kübra GÖROĞLU

Sivas

Ocak 2023

SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sağlık Turizmi İşletmeciliği Ana Bilim Dalı

**50 YAŞ VE ÜZERİ TURİSTLERİN TURİZM ALGILARININ
BELİRLENMESİ: SİVAS İLİ ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Kübra GÖROĞLU

Tez Danışmanı:
Dr. Öğr. Üyesi Fatma HASTAOĞLU

Sivas
Ocak 2023

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesinde hazırladığım bu Yüksek Lisans tezinin bizzat tarafımdan ve kendi sözcüklerimle yazılmış orijinal bir çalışma olduğunu ve bu tezde;

- 1- Çeşitli yazarların çalışmalarından faydalandığımda bu çalışmaların ilgili bölümlerini doğru ve net biçimde göstererek yazarlara açık biçimde atıfta bulunduğumu;
- 2- Yazdığım metinlerin tamamı ya da sadece bir kısmı, daha önce herhangi bir yerde yayımlanmışsa bunu da açıkça ifade ederek gösterdiğimi;
- 3- Başkalarına ait alıntılanan tüm verileri (tablo, grafik, şekil vb. de dâhil olmak üzere) atıflarla belirttiğimi;
- 4- Başka yazarların kendi kelimeleriyle alıntıladığım metinlerini, tırnak içerisinde veya farklı dizerek verdiğim yine başka yazarlara ait olup fakat kendi sözcüklerimle ifade ettiğim hususları da istisnasız olarak kaynak göstererek belirttiğimi,

beyan ve bu etik ilkeleri ihlal etmiş olmam halinde bütün sonuçlarına katlanacağımı kabul ederim.

03/01/2023

Kübra GÖROĞLU

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimi ve tez döneminde bana her zaman ayıran, bilgisi ve deneyimi ile her zaman yol gösteren tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Fatma HASTAOĞLU ve değerli eői Doç. Dr. Emre HASTAOĞLU'na,

Anket çalışmam için desteğini ve yardımını esirgemeyen Samiye ÜZREK Hanım'a, yüksek lisans eğitimim sırasında tanıştığım ve bana her zaman yol gösteren değerli arkadaşım Zehra ÖKMEN'e, manevi desteklerini üzerimden eksik etmeyen sevgili aileme ve vakitlerini aldığım sevgili kızlarım Naime Asel ve Nisa Nur'a en kalbi duygularım ile teşekkürü bir borç bilirim.

Kübra GÖROĞLU

Sivas, Ocak 2023

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR	iii
TABLO LİSTESİ	v
ŞEKİL LİSTESİ	vii
ÖZET	ix
ABSTRACT	xi
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	3
1.GENEL BİLGİLER	3
1.1.Sağlık Turizmi Kavramı.....	3
1.2. Sağlık Turizmi Çeşitleri	4
1.2.1. Medikal (Tıbbi) Turizm	4
1.2.2. Termal Turizm	7
1.2.3. Spa & Wellness (Esenlik) Turizmi	8
1.2.4. İleri Yaş ve Engelli Turizmi.....	10
İKİNCİ BÖLÜM	13
2. ÜÇÜNCÜ YAŞ TURİZMİ	13
2.1. Yaş ve Yaşlılık Kavramı	13
2.2. Üçüncü Yaş Turizmi	14
2.2.1.Üçüncü Yaş Turistlerin Özellikleri	16
2.2.2. Üçüncü Yaş Turistlerinin Seyahat Motivasyonları	17
2.2.3. Üçüncü Yaş Turistlerinin Karşılaştıkları Engeller	17
2.2.4. Üçüncü Yaş Turistlerinin Seyahat Kısıtlılıkları	18
2.3. Turizm Algısı	18

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	21
3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	21
3.1. Araştırmanın Amacı	21
3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	21
3.3. Verilerin Toplanması.....	21
3.4. Veri Toplama Araçları	21
3.4.1. Kişisel Bilgi Formu	22
3.4.2. Turizm Algı Ölçeği	22
3.5. Etik Konular	22
3.6. Varsayım ve Sınırlılıklar	22
3.7. Araştırmanın modeli.....	23
3.8. Verilerin Analizi.....	25
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	27
4. BULGULAR VE YORUMLAR	27
TARTIŞMA	37
SONUÇ VE ÖNERİLER	41
KAYNAKÇA	45
Ek 1. Etik Kurul İzin	59
Ek 2. Anket Formu	60
ÖZGEÇMİŞ	63

KISALTMALAR

BAKA	: Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı
BMDTÖ	: Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
SATURK	: Sağlık Turizmi Kurulu
SPA	: Salus Per Aquam (Sudan Gelen Sağlık)
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences (Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı)
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TÜRSAB	: Türkiye Seyahat Acentaları Birliği

TABLO LİSTESİ

Tablo 4.1. Araştırmaya Katılan Turistlerin Sosyo Demografik Özelliklerine Göre Dağılımları	27
Tablo 4.2. Turizm Algısı Ölçek ve Alt Boyutları Puan Dağılımları	28
Tablo 4.3. Turizm Algısı Ölçek ve Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması	29
Tablo 4.4. Turizm Algısı Ölçek ve Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının Turistlerin Çalışıp Çalışmama Durumuna Göre Karşılaştırması	29
Tablo 4.5. Turizm Algısı Ölçek ve Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının Turistlerin Çocuklarının Olup Olmamasına Göre Karşılaştırması.....	30
Tablo 4.6. Turizm Algısı Ölçek ve Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının 50 yaş üzeri Turistlerin Bakmakla Yükümlü Olunan Kimse Olup Olmamasına Göre Karşılaştırması.....	30
Tablo 4.7. Turizm Algısı Ölçek ve Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının 50 yaş üzeri Turistlerin Daha Önce Turistlik Seyahate Katılma Durumuna Göre Karşılaştırması.....	31
Tablo 4.8. Turizm Algısı Ölçek ve Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının 50 yaş üzeri Turistlerin Yaş Durumlarına Göre Karşılaştırması	31
Tablo 4.9. Turizm Algısı Ölçek ve Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının 50 yaş üzeri Turistlerin Medeni Durumlarına Göre Karşılaştırması	32
Tablo 4.10. Turizm Algısı Ölçek ve Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının 50 yaş üzeri Turistlerin Öğrenim Durumlarına Göre Karşılaştırması	33
Tablo 4.11. Turizm Algısı Ölçek ve Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının 50 yaş üzeri Turistlerin Aylık Gelir Durumuna Göre Karşılaştırması	33
Tablo 4.12. Turizm Algısı Ölçek ve Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının 50 yaş üzeri Turistlerin En Uygun Tatil Seçeneğine Göre Karşılaştırması.....	34
Tablo 4.13. Turizm Algısı Ölçek ve Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının 50 yaş üzeri Turistlerin Mesleki Durumlarına Göre Karşılaştırması	35

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1. Türkiye Jeotermal Enerji Kaynakları Haritası (M.T.A. 2021)	8
Şekil 2. TÜİK, Yaşlı Nüfus Oranı 2016, 2021.....	14
Şekil 3. Araştırma modeli	23

ÖZET

Bu araştırma, Sivas ilinde yaşayan 50 yaş ve üzeri turistlerin turizm algılarının belirlenmesi amacıyla tanımlayıcı olarak planlanmıştır. Çalışmanın evrenini, Aralık 2021- Mart 2022 tarihleri arasında Sivas'ta faaliyet gösteren turizm acentelerine başvuran 50 yaş üzeri turistler oluşturmuştur. Araştırmada örneklem seçim yöntemine gidilmemiş, araştırmaya katılmaya istekli, iletişime açık, belirlenen tarih aralığında turizm acentesine başvuran 50 yaş üzeri tüm turistler örnekleme oluşturmuştur. Araştırmaya 148 kişi katılmıştır.

Katılımcılara veri toplama formu ve Turizm Algısı Ölçeği yüz yüze uygulanmış ve bulgular SPSS 22.0 programına aktararak değerlendirilmiştir. Buna göre, 50 yaş üzeri turistlerin çoğunluğunun kadın olduğu (%71.6), medeni durum yönünden evli (%64,9), yaş aralığında ise genç yaşlı olarak gördüğümüz 50-64 yaş grubunda olduğu (%70.9), çoğunluğunun turistik gezilere daha önce katıldıklarını, yarıdan fazlasının ev hanımı (%51.4) olduğu belirlenmiştir. Ölçek puanlarına bakıldığında, Turizm algısı ölçek puanı 62.24 ± 6.87 iken, Turizmin olumlu Etkileri alt boyut puan ortalaması 55.58 ± 5.19 , Turizmin Olumsuz Toplumsal Etkileri alt boyutu puan ortalaması 8.31 ± 2.16 ve Turizmin Olumsuz Çevresel Etkileri alt boyutu puan ortalaması 4.35 ± 1.81 olarak belirlenmiş ve Turizm algılarının düşük olduğu görülmüştür.

Üçüncü yaş turistlerin turizm algısını, daha önceki gezi deneyimleri ve eğitim durumunun anlamlı biçimde etkilediği, diğer sosyo demografik özelliklerin herhangi bir farklılık yaratmadığı belirlenmiştir. Sonuç olarak, yaşlanan nüfusta, turizm destinasyon bölgelerinde özellikle üçüncü yaş turistlerin fikir ve görüşlerine, istek ve taleplerine, önem verilmesi hem aktif yaşlanma sürecine hem de bölgedeki turizm gelişimine katkı verecektir.

Anahtar Kelimeler: Üçüncü yaş, Turizm algısı, Turizm

ABSTRACT

This research was planned as a descriptive study to determine the tourism perceptions of tourists over 50 years old living in Sivas. The population of the study consisted of tourists over the age of 50 who applied to tourism agencies operating in Sivas between December 2021 - March 2022. The sample selection method was not used in the research, and the sample consisted of all tourists over the age of 50 who were willing to participate in the research, open to communication, and applied to the tourism agency within the specified date range. 148 people participated in the research.

The data collection form and the Tourism Perception Scale were applied face to face to the participants and the findings were evaluated by transferring them to the SPSS 22.0 program. Accordingly, the majority of the tourists over the age of 50 are women (71.6%), they are married (64.9%) in terms of marital status, and they are in the 50-64 age group (70.9%), which we see as young and old, most of them have participated in touristic trips before. It was determined that more than half of them were housewives (51.4%). Considering the scale scores, the tourism perception scale score was 62.24 ± 6.87 , while the positive effects of tourism sub-dimension score average was 55.58 ± 5.19 , the negative social effects of tourism sub-dimension mean score was 8.31 ± 2.16 and the negative environmental effects of tourism sub-dimension mean score was 4.35 ± 1.81 . It has been observed that tourism perceptions are low.

It was determined that the tourism perception of the third-year-old tourists, their previous travel experiences and educational status were significantly affected, and other socio-demographic characteristics did not make any difference. As a result, giving importance to the ideas and opinions, wishes and demands of third-year tourists, especially in tourism destination regions, in the aging population will contribute to both the active aging process and the tourism development in the region.

Keywords: Third age, Tourism perception, Tourism

GİRİŞ

Yaşlanma kavramı çok boyutlu bir meseledir ve dolayısıyla; kronolojik, biyolojik, ekonomik, sosyal, toplumsal ve psikolojik yaşlanma olarak farklı şekillerde tanımlanabilir. Genel bir tanıma göre yaşlanma “basitçe biyolojik olarak tanımlanamayacak kadar bireye özgü, yaşamın birçok açıdan değişimine işaret eden, çok katmanlı, benzersiz bir süreçtir” (Arun 2017: 132). Başka bir tanımda ise yaşlanma; “organizmaların zaman içerisinde aldıkları mesafe” olarak tanımlanmıştır (Duyar 2008: 63).

Yaşlanma ve yaşlılık birbirinden farklı dönemlerdir. Yaşlılık; yaşanılan bölgeye, yaşanılan kültüre, yaşam tarzına, geçirilen zamana göre farklılık göstermektedir. Bulduğumuz zaman içerisinde yaşlılık dönemleri belirli bölümlere ayrılmıştır. Bunlardan biri olan Dünya Sağlık Örgütüne göre; yaşlılık dönemi 65 yaşında başlamakla birlikte, yaşlılık dönemi de kendi içinde kronolojik olarak üç gruba ayrılmaktadır. Bunlar; 65-74 yaş arası genç yaşlılar, 75-84 yaş arası orta yaşlılar ve 85 yaş ve üzerindeki ileri derecede yaşlılar olarak sınıflanmıştır (Altınel 2013: 237).

Biyolojik yaş (bedenin gerçek yaşı), psikolojik yaş (insanların hissettiği yaş) ve kronolojik yaş (takvim yaşı) çok önemli farklılıklar gösterebilir. Biyolojik yaş ile kronolojik yaş farklı olması kişileri mutlu ya da sorunlu bir yaşlılığa sürükleyebilir (Mütfüoğlu 2003: 32).

Yaşlı nüfus oranının artması sonucu yaşlı bireylerin istek ve ihtiyaçları farklılaşmıştır buna göre üretim ve hizmet çeşitliliği de artmıştır. Eğitim, sağlık, teknoloji, gıda gibi birçok sektörde talep ve ihtiyaçlar doğrultusunda değişimler yaşanmaktadır. Bu değişimlerden en önemlisi turizm sektörüdür. Yaşlı nüfus oranının artmasıyla birlikte bu gruptaki bireylerin turizm faaliyetlerine katılma oranı da artmıştır.

İlerleyen yıllarda yaşlı bireylerin turizm faaliyetleri belirlemek için bireylerin istek, ihtiyaç ve beklentilerini tespit etmek yaşlı turistler ve turizm uygulayıcıları açısından fayda sağlayacaktır.

Turizm literatüründe yapılan çalışmalarda yaşlılık kelimesi yerine

'ileri yaş 'ifadesi kullanılmış ve bu ileri yaş grubundaki kişilerin 50'li yaşlara kadar gerilediği görülmektedir (Möller, Weiermeir, Wintersberger 2007: 19).

50 yaş ve üzerindeki kişiler daha fazla aktif ve seyahat etme potansiyeline sahip bir gruptur. Bu kişiler iş arama, aile kurma eğiliminde olan gençler ve orta yaş grubunda ki kişilere nazaran daha fazla seyahat etme eğilimindedir. Bu gruptaki kişilerin seyahate iten nedenler dinlenme, sosyalleşme, fiziksel aktiviteler, sportif etkinliklere katılma olabilmektedir (Diekmann, Vincent, Bauthier 2020).

Bu araştırmada 50 yaş üstü turistlerin turizm algısının belirlenmesini ve turizm literatürüne fayda oluşturması hedeflenmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.GENEL BİLGİLER

1.1.Sağlık Turizmi Kavramı

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ)'ne göre sağlık; “*Sadece hastalık veya sakatlığın olmayışı değil, bedenen, ruhen ve sosyal yönden tam iyilik hali*” olarak tanımlanmıştır (İçöz 2009: 2260).

Genel olarak insanlar var olan sağlıklarını korumak, ya da iyileşme amacıyla tedavi olma aynı zamanda tedavi olurken eğlenme, iyi vakit geçirme, sosyalleşme halidir (Çelik, Kurtaran ve Mutlu 2020: 58).

Yaşadığımız ülke de ortaya çıkan çevre kirliliği, sanayileşme, mevsimsel değişiklikler, iş yüküne bağlı zihinsel yorgunluk ve strese bağlı hayatımızda yaşanan olumsuzluklar sağlığımızı etkilemektedir (Aydın, Eren 2019: 62). Bunun sonucunda ise insanlar dinlenmek ve bedenen ve fiziksel olarak rahatlamak için turizm destinasyonlarına yönelmiş ve turizm faaliyetlerine katılmışlardır.

Turizm, “dinlenme, eğlenme, görme, tanıma, sportif faaliyetlerde bulunma veya izleme, bilgisini artırma gibi amaçlarla; ya da sadece zevk için yapılan gezi (seyahate çıkma)” demektir (Doğanay ve Zaman 2013: 25).

Küreselleşen dünyada nüfusun artması, çevre kirliliği, iş yerinde yaşanan zihinsel ve bedensel yorgunluk sonucu ortaya çıkan stresle beraber bireyler etkilenmiş bu olumsuz etkilerden kurtulmak, dinlenmek, sağlıklarını daha da iyileştirmek için çözüm arayışına girmişlerdir. Bunun sonucu sağlık turizmi kavramı ortaya çıkmıştır.

Ülkemizde insanların seyahat etme amaçları farklılaşmasıyla birlikte farklı birçok turizm çeşidi oluşmuştur. Ülkemizde yaşlı nüfusun artmasıyla birlikte sağlık yönünde yapılan seyahatler ön plana çıkmıştır. Ayrıca ikamet edilen ülkede tedavi masraflarının fazla olması, sağlık sistemindeki teknolojik yetersizliklerden dolayı sağlık turizmi gelişmeye başlamıştır. Sağlık turizminin tanımı şu şekilde sıralayabiliriz;

Bireylerin yaşadıkları yer dışında sağlıklarının devamını sağlama ya da kaybedilmiş sağlığı geri kazanma amacıyla yapılan seyahatlerdir (Kiremit 2008: 12). Bir diğer ifadeyle, bireylerin sağlık için uygun bir merkezde sağlıklı beslendiği, fiziksel aktive yapabildiği yaşadığı ülke dışında yaptığı seyahattir (Kördeve 2016).

Baysal (2016)'ya göre sağlık turizmi bireylerin sağlıklarını iyileştirmek için en az 24 saat sağlık hizmeti almalı ve yaşadığı şehirden başka bir şehirde ikamet etmelidir olarak tanımlamıştır. Başka bir tanıma göre bireylerin sağlıklarını geliştirmek, onları tedavi etmek amacıyla yaşanılan yer dışına çıkma şeklinde tanımlanır (Baltacı 2015).

Sağlık turizminin gelişmesinde en büyük etken kalite hizmeti düşük maliyetler ile karşılamaktır. Gelişmiş ülkelerde tedavi hizmetlerinin yüksek olması, sağlık hizmetinde profesyonelleşme, yaşlı nüfus oranının yükselmesi tedavi maliyetin artmasına neden olmaktadır. Ülkemizde ise sağlık tedavilerinin maliyetini düşük olması, kaliteli hizmet sunması sebebiyle her bir ülkeden hastalar kabul etmektedir. Ülkemizin jeotermal kaynaklar bakımından zengin olmasıyla birlikte sağlık turizmi alanında büyük potansiyele sahiptir (Sağlık Turizmi Kurulu [SATURK] 2020: 5).

1.2. Sağlık Turizmi Çeşitleri

Dünya'da ve Türkiye'de bireylerin, ihtiyaçlarına göre beklentileri değişmiş ve birçok sağlık turizmi çeşidi ortaya çıkmıştır. Bunları dört ana başlık halinde inceleyebiliriz;

1. Medikal (Tıbbi) Turizm
2. İleri Yaş ve Engelli Turizmi
3. Spa ve Wellness (Esenlik)Turizmi
4. Termal (Kaplıca) Turizmi

1.2.1. Medikal (Tıbbi) Turizm

Bireylerin var olan sağlıklarını korumak ya da iyileştirmek için tıbbi müdahale gerektiren, başka ülkelere yapılan seyahatlerdir. Medikal turizmin asıl

amacı hastayı tedavi etmektir. İkamet edilen yer dışında serbest zamanlarda başka ülkelere yapılan seyahatlerdir (Connell 2005: 2).

Medikal turizm özel bir tüketici grubu olan pazar olarak kabul edilir (Altın 2011: 265). Belirli sağlık sorunu olan kişiler tedavi amaçlı farklı ülkelere seyahat etmektedirler. 90'lı yıllardan sonra bu anlayış değişti gelişmiş ülkelerden, gelişen ülkelere doğru tedavi amaçlı seyahatler başladı (Altın 2011: 2). Genel olarak medikal tedavi alan turistler, gelişmekte olan ülkelerde tedavi almak için kendileri için olumsuz bir algı içinde bulunabilirler fakat kendi ülkelerinde maliyet artışından dolayı turistler maliyeti düşük olan gelişmekte olan ülkeleri tercih etmektedirler (Pafford 2009: 812).

Medikal tedaviler oldukça riskli ve önemlidir. Hastalar tıbbi tedavi aldıktan sonra yaşanan komplikasyonlar ve olası yan etkilerden dolayı kendi ülkelerine gittiklerinde bile aldıkların hizmeti hemen değerlendirmezler. Tedavide kullanılan tıbbi ürünlerin nitelikleri, personeller ve doktorlara karşı güven ortamı sağlanmalıdır (Hume, Demicco 2007: 81). Sağlık turizmi gibi karar verme süreci zor olan bir tedaviyi seçerken bir ürün ya da hizmeti almak için güven duygusu zihinsel bir kısayol olarak düşünülür (Matzler vd. 2008: 155).

Medikal turizm cerrahi operasyonlar sonucu sağlığı uzun sürede korumayı amaçlar (Cook 2008: 6).Günümüzde yeni teknolojik gelişmeler, ulaşım kolaylığı sayesinde bireyler popüler sağlık kuruluşlarını tercih etmektedirler. İlk olarak amaç sağlığı yenilemek olsa da ikinci amaç dinlenmek ve eğlenmektir (Mugomba ve Danell 2007).

Medikal turizm hastanın daha iyi koşullarda başka ülkede tedavi edilmesidir. Ayrıca medikal hastaneler tedavi sonrası ülkelere döndüklerinde her hangi bir sorunla karşılaşılması durumunda yine ilgili sağlık kuruluşunun gözetimi altındadır. Medikal turizm insanların sağlıklarına önem verdikleri için gelişme göstermiş ayrıca son zamanlar da dış görünüşe yapılan estetik operasyonların yaygınlaşmasıyla medikal turizm hızlı bir şekilde yaygınlaşmaya başlamıştır. Medikal turizm açısından gelişmekte olan ülkeler; Filipinler, Singapur, Birleşik Arap Emirlikleri ve Hindistan şeklinde sıralanabilir (Gündüz 2015: 352).

Turistler kendi ülkelerinde tedavi masraflarının yüksek olması, sigorta ödemelerinin geri dönüşümünün uzun süre olması sonucu güneydoğu Asya ülkelerini daha fazla talep etmektedirler (Şahbaz, Akdu 2012: 276). Kanada ve İngiltere’de hastanelerde uzun süre bekleme süresi yüzünden hastalar diz, kalça operasyonlarında Hindistan’a giderken, Amerika’ da sağlık güvencesi olmayan bireyler Meksika’da daha uygun tedavi masraflarını karşılayarak burada daha kaliteli hizmet almaktadır. Medikal tedavinin en fazla tercih edilme sebepleri arasında ise bireylerin kendi yaşadıkları ülkede yasadışı olarak görülen kök hücre tedavisi, sperm bankası vb. operasyonlar başka ülkelerde yasal olarak görülmesinde tercih sebebi olmaktadır (Turner 2010: 1-2).

Medikal turizm de yapılan bazı tedaviler; diş implantı, liposuction, tüp bebek tedavileri, yüz gerdirme işlemleri, estetik operasyonlar ve cerrahi işlemsiz yapılan estetik operasyonlar, kalp ameliyatları, böbrek ve karaciğer nakil ameliyatları, yüz gerdirme, göğüs estetiği operasyonları vb. (Tengilimoğlu ve Zekioğlu 2017: 103).

Türkiye’deki medikal hastanelerde tedavi gören hastalar öncelikle göz, diş, estetik ve saç ekimi tedavileri almaktadırlar. Medikal turizmin daha yaygın olabilmesi için bazı yapılması gereken öneriler şöyledir;

- Medikal turizm hastanelerinde teknoloji konusunda tecrübeli ve bilgili personeller olmalı, yabancı dil bilen personellerin sayısı artırılmalı, hastaneler hijyen açısından denetlenmeli,
- Medikal turizm ile ilgili seyahat acenteleri kurulmalı ve bu acenteler paket turlar hazırlamalı,
- Gelen turistlerin sağlık güvencesi problemleri kaldırılmalı,
- Özel hastaneler ve devlet hastaneleri birlikte çalışabilmeli (Özsarı ve Karatana 2013: 143).

Medikal turizm gelişmekte olan ülkeler arasında önemli bir gelir olarak görülmektedir. Medikal turizmin getirisi fazla olduğundan dolayı diğer turizm türlerinde etkilenmektedir ve yatırım yapan ülkeler çeşitli çalışmalar yapmaktadır (Buzcu ve Birdir 2019: 313).

1.2.2. Termal Turizm

Termal turizm, termal tesislerde şifalı suları kullanan turistlerin hem bedensel hem zihinsel sağlıklarını korumaya ve geliştirmeye yönelik olan sağlık turizmi çeşitlerinden birisidir. Termal turizm jeotermal sıcak suların içinde bulunan mineraller ve o bölgede bulunan şifalı çamurların bulunduğu doğal koşullarda tedavi görmek için giden turistlerin oluşturduğu bir turizm çeşididir (Siner ve Torun 2020; 525).

İlk çağlardan beri termal turizmden birçok medeniyet yararlanmıştır. Günümüzde ise termal turizme olan yoğun taleple her gün daha da gelişmektedir. Termal turizm de belirli bir sezon olmaması, geceleme sayısının fazla olması, sağlığı koruması, dinlenme imkanı sağlaması açısından her geçen gün talep artmıştır (Zengin ve Eker 2016; Öztürk ve Bayat 2011: 147).

Termal turizmin tüm yıl içinde uygulanabilir olması açısından diğer turizm çeşitlerine göre daha aktif bir turizm çeşididir ayrıca ekonomiye katkısı fazladır. Ayrıca termal sularda da şifa bulan insanlar ilaç kullanım oranı azalmasıyla ülke ekonomisine fayda sağlamaktadır (Tengilimoğlu ve Karakoç 2013: 73).

Termal turizm turistlerin sağlıklarını iyileştiren hem de medikal turizme alternatif olan bir turizm çeşididir. Termal turizm hem sağlık faaliyetlerini destekleyen hem de cerrahi işlemlere gerek olmayan sağlık faaliyetlerini reddeden bir turizm çeşididir (Harahsheh, 2002; Mueller ve Kaufmann, 2001; Chen vd., 2013b; Silvestri vd., 2017).

Türkiye jeotermal kaynakları açısından oldukça zengindir. Jeotermal kaynaklar açısından ülkemiz Dünyada yedinci sırada Avrupada ise birinci sırada yer almaktadır (Özbek, Özdemir 2015).

Şekil 1. Türkiye Jeotermal Enerji Kaynakları Haritası (M.T.A. 2021)

Türkiye’de kaplıcaların diğer ülkelere oranla fazla olmasından dolayı, sağlık turizmi olarak ilk düşünülen turizm çeşidi termal turizmdir. Ülkemizde fazlaca bulunan fay hatlarına paralel olarak kaplıcalar mevcuttur. Bundan dolayı termal turizm gelişmiştir (Bülbül 2015: 65).

Türkiye’de termal turizm olarak kullanılan suların çoğunluğunu sıcak sular oluşturmaktadır. En fazla termal bulunan bölge Ege bölgesi oluşturmaktadır (Tontuş 2015).Ülkemizin geneline yayılan termal kaynaklardan faydalanan kişilerin tedavi amaçlı gittikleri düşünüldüğünde konaklama sayısının artacağı düşünülmektedir. Termal turizmin tüm yıla yayılması sağlık turizminin gelişmesi açısından önemlidir (Tulumcu 2022: 14).

1.2.3. Spa & Wellness (Esenlik) Turizmi

Wellness insanların beden, ruhen, fiziksel ve zihinsel yönden tam bir iyilik halidir (Başa 2009: 214). Wellness kelimesi Türkçeye esenlik turizmi olarak geçmiştir. Wellness sağlıklı bireylerin hem zihinsel hem bedensel yönden sağlıklı kalmalarını, sorunlarını önlemeyi hedefler (Messerli, Oyama 2004: 25).

Wellness kişilerin beden ve ruh sağlığını dengede tutarak çamur banyosu, masaj vb. yapılan uygulamalar bireylerin daha dinç kalmasını sağlayan turizm çeşididir (Değer 2020: 310). Wellness tatilleri var olan sağlıklarını artırmaya yönelik olarak insanların daha nasıl sağlıklı ve zinde olma anlayışı içindedir. Wellness ve spa

uygulamaları kişilerin kendilerinin sağlıklarına daha iyi bakma, daha rahat ve kaliteli yaşam sürmeyi amaçlar.

Dünya Turizm Örgütü ise wellness turizmini kişilerin bireysel, fiziksel, duygusal, zihinsel yönlerden insanların tüm yönlerden oluşabilecek sorunları iyileştirme hedef alan bir turizm çeşididir (UNWTO 2018: 29).

Fiziksel (Masaj, Pilates)

Tedavi edici (Masaj, Aromaterapi, Akupunktur)

Alternatif tıp (Ayurveda, Çin tıbbı)

Zihinsel (Yaşam koçluğu)

Ruhsal (Meditasyon, Yoga, Tai Chi)

İyileştirme (Reiki, renk terapisi) gibi terapiler tedavilerin birleştirici özelliğini oluşturmaktadır.

SPA kelimesi latince “*su ile gelen sağlık*” anlamında kullanılan “*salus per aquam*” kelimelerinin kısaltması olarak ifade edilmektedir. Spa turizmi; suların tedavi etkisi olduğu termal banyolar ile ilgilidir. Suyun sıcak ve soğuk olarak insanlarda rahatlama, dinlenme olarak algıladığı turizm çeşididir (Değer 2020: 315). Spa merkezlerinde sıcak sular, yüz masajı terapileri, manikür, pedikür, vücut bakımı vb. etkinlikleri de olan tesisleri kapsamaktadır. Kisisel uygulamalar insanları daha rahat ve daha zinde tutmak stresi yönetmek var olan rahatsızlıklarını tedavi etmek için uygulanmaktadır. İnsanların rahatsızlıklarına iyi gelen sulara şifalı su, bu sularla yapılan tedavilere kür denilmektedir. Kür tedavisinin çeşitleri bulunmaktadır; Örneğin;

Balneoterapi; Sıcak su ile yapılan tedavi yöntemidir.

Talassoterapi ; Deniz iklimin uygulanmasıyla oluşan tedavi yöntemi

Klimaterapi ; Dağ havası, temiz hava almak ile ilgili tedavi yöntemi uygulanmaktadır (Doğanay ve Zaman 2021: 260).

Günümüzde SPA merkezleri sıcak su, masaj terapileri, kür tedavileri, güzellik kürleri içinde bulunduran merkezlerdir.

1.2.4. İleri Yaş ve Engelli Turizmi

Dünya Sağlık Örgütü yaşlılığı 65 yaş ile başladığını ifade etmektedir. Yaşlılık dönemleri belirli bir kronolojiye ayrılmıştır. Buna göre; 65-74 yaş arası genç yaşlılar, 75-84 yaş arası orta yaşlılar ve 85 yaş ve üzerindeki ileri derecede yaşlılar olarak sınıflanmıştır (Altınel 2013: 236). İleri yaş turizmi ‘Geriatric Turizmi’, ‘Yaşlı Turizmi’ ve ‘Üçüncü Yaş Turizmi’ olarak literatürde yer almaktadır. Emekli olmuş kişilerin kendi yaşadıkları ülke dışında yaptıkları seyahat üçüncü yaş turizmini kapsamaktadır (Özkan 2014: 42).

Yaşam süresinin uzaması, dünyada yaşlı nüfus oranının artması, seyahatlerde ulaşım kolaylığı, gelir artışı ve insanların emeklilik zamanında geçirilecek boş zamanın olması; ileri yaş grubundaki insanların dahil olduğu önemli bir pazar oluşturmuştur. 20.yy. da yaşlılık dönemini daha aktif geçirme sağlıklı yaşlanma kavramı ortaya çıkmasıyla sağlık turizmi kavramı insanlar arası yaygınlaşmıştır. Sağlık turizmi kavramı ilk olarak yaşlıların daha aktif yaşam sürme, var olan sağlığını koruma ve geliştirme çabası içindedir (Hunter-Jones ve Blackburn 2007: 121).

Engellilik; doğuştan meydana gelen veya daha sonradan meydana gelen istem dışı ya da iradeli bir şekilde meydana gelen bedensel ve zihinsel faaliyetleri yerine getirememektir (Zengin ve Eryılmaz 2015: 60). Engelli bireyler hayatlarına devam etmeleri için refakatçilere ihtiyaç duyma hali olarak da tanımlanmaktadır (Kalaycı 2007).

Her insanın doğal ihtiyacı olan dinlenmek, eğlenmek gibi aktiviteler engelli insanlar için de bir ihtiyaçtır. Turistik konaklama işletmelerinin çok azının engelli bireylere uygun tarzda faaliyet gösterdiği gözlemlenmiştir (Yenişehirlioğlu ve Türkay 2013: 21). Dünya nüfusu içerisinde engelli kişilerin sayısındaki artışla engelli turizmi de yaygınlaşmaya başlamıştır. Ayrıca engelli bireyler yanlarında refakatçi ile beraber seyahat ederek refakatçinin de ülke ekonomisine katkı sağlamaktadırlar (Zengin ve Eryılmaz 2013: 61).

Dünya genelinde engelli bireylerin iş yaşamında, dinlenme, eğlenme, eğitim yönü vb. hizmetleri almasında olumsuzluklar yaşanabilmektedirler ve turizm faaliyetlerinden faydalanamamaktadırlar (Tozlu 2012). Bundan dolayı engelli

turizmi “erişilebilir turizm” (accessible tourism) olarak isimlendirilmiştir (Yıldız 2014).

İKİNCİ BÖLÜM

2. ÜÇÜNCÜ YAŞ TURİZMİ

2.1. Yaş ve Yaşlılık Kavramı

Doğumla başlayan yaş, yaşamın son evresi olan ölümlle sonlanan sayısal ölçümdür. Türk Dil Kurumunda yaş kelimesini “doğuştan beri geçen ve yıl birimi ile ölçülen zaman” olarak tanımlanır (Türk Dil Kurumu 2021).

Yaşlılık organların zaman içinde bozulmasıyla meydana gelen hastalık ve ölüme yaklaşma olarak değerlendirilir (Kirkwood 2008: 645). Yaşın ilerlemesiyle birlikte vücutta fonksiyonel yeteneklerde azalma görülür (Moritz 1995, Grundy ve Glaser 2000, Murtagh 2004, Rodrigues vd. 2009: 385). Bu fonksiyonel yetenekler yaşlılarda koşma, yürüme, anlama da zorluklar yaşama olarak değerlendirilebilir (Rodrigues ve ark 2009: 320).

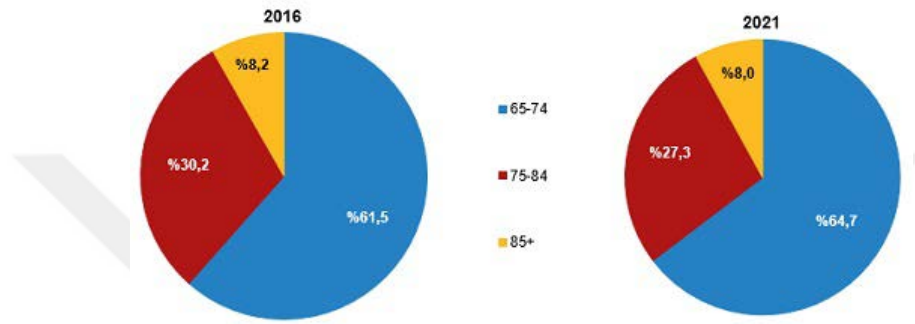
Yaşlanma geri dönüşümü olmayan bir gerilemedir. Buluş çağından sonra başlayıp her bireyde farklı ilerleyen bitiş zamanı belli olmayan dönemdir. (Ergün vd. 2003: 91). Günümüzde hastalıklara yeni tedavi yöntemlerinin uygulanması, sağlık ve teknoloji alanındaki gelişmeler hastaların iyileşme hızını artırmış ve yaşlanma süresi uzamıştır (Özmenler 2001, Batman 2002).

Her bireyin kendine özel yaşam süresi vardır. Bireylerin soy ağacı incelendiğinde uzun ömürlü yaşamının kalıtımsal olarak geçtiği tespit edilmiştir. İnsanlar dış dünyadan etkilenmeleri sonucunda, ne zaman yaşlanacağını genleri belirler (Brown, 2000, Cox, 1993, Gavrilov ve Gavrilova 2002, Özgül 2000, Zülal, 2001).

Dünya Sağlık Örgütüne göre; yaşlılık dönemi 65 yaşında başlamakla birlikte, yaşlılık dönemi de kendi içinde kronolojik olarak üç gruba ayrılmaktadır. Bunlar; 65-74 yaş arası genç yaşlılar, 75-84 yaş arası orta yaşlılar ve 85 yaş ve üzerindeki ileri derecede yaşlılar olarak sınıflanmıştır (Altınel, 2013: 236). Biyolojik yaş (bedenin içinde bulunduğu gerçek yaş), psikolojik yaş (kişinin kendisini içinde varsaydığı yaş

grubu) ve kronolojik yaş (takvim yaşı) çok önemli farklılıklar gösterebilir. Biyolojik yaş ile takvim yaşı farklılaşması mutlu ya da sorunlu bir yaşlılığın temel belirleyicisi olabilir (Mütfüoğlu 2003: 25).

Yaşlanma "belli bir yaşın üzerindeki nüfus oranı" olarak değerlendirilir. Yaşlanma oranı için 60-65 yaş arası kişilerin oranında artış olması değerlendirilir. Toplumlar da böyle bir artış var ise yaşlanma olduğunu göstermektedir (Tufan 2002: 42).

Şekil 2. TÜİK, Yaşlı Nüfus Oranı 2016, 2021

TÜİK verilerine bakıldığında genç yaşlı olarak belirttiğimiz 65-74 yaş arası grupta 2021 yılında artış görülmektedir. Yaşlı nüfus oranının toplam nüfus oranının yüzde 10'u geçmesi nüfusun yaşlanmasını göstermektedir. Yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranı ise 2016 yılında %8,3 iken, 2021 yılında 9,7'ye yükselmiştir (TÜİK 2022).

Yaşlı nüfus sıralamasına giren Türkiye önümüzdeki yıllarda yaşlı nüfus oranının daha da artacağı düşünülmektedir. Türkiye'nin jeotermal kaynakları, ılıman iklime sahip olması sağlık turizminin gelişimi açısından önemli avantajlar sağlayacağı düşünülmektedir.

2.2. Üçüncü Yaş Turizmi

Yaşlı bireylerin sağlıklarını korumak ve tedavi olmak amacıyla yaşadığı yerden başka ülkelere gitmesine yaşlı (ileri yaş) turizmi denir. Literatürde üçüncü yaş grubunun Dünya Sağlık Örgütü'nün yaş aralığına göre 50 yaşa kadar indiği görülmektedir. Bazı literatür çalışmalarında bu yaşın 55 olduğu bazıları da 60

olduğu ileri sürülmektedir. (Albayrak 2013: 28). Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütüne (UNWTO 2011: 7) göre boş vakitlerini değerlendiren, turistik faaliyetlere katılan 50 yaş üzeri kişileri üçüncü yaş turisti olarak kabul etmektedir. İnsan yaşamını çalışma ve yaşa bağlı olarak dört döneme ayırmak mümkündür. Çocukluk ve erişkinlik dönemi yaşamın ilk dönemi olarak belirlenirken iş yaşamı, evlilik dönemi ikinci dönemi, emeklilik dönemi ise bireylerin üçüncü dönemini, ihtiyarlık ise dördüncü dönemi kapsamaktadır. Çalışma hayatından ayrılmış üçüncü yaş grubu kişilerin serbest zamanlarını turistik faaliyetlerde değerlendirmesiyle gerçekleşen seyahat türüdür (Hacıoğlu ve Şahin 2011: 21).

Literatürde üçüncü yaş turizmi, *geriatri turizmi*, *3.yaş baharı turizm*, *silver turizm*, *“third age tourism”*, *“senior tourism”* *“mature tourism”*, *“elderly tourism”*, *“age friendly tourism”*, *“grey tourism”* ve *“active aging tourism”* gibi kavramlarla ifade edilmektedir (Aydemir ve Kılıç 2017: 20).

Üçüncü yaş grubundaki bireylere yönelik tur programlarının düzenlenmesi buna göre otellerde ve tesislerde üçüncü yaş grubuna yönelik hizmet sunulması bu pazarın büyümesini sağlamıştır (Özcan ve Aydın 2015: 22).

Nüfus oranının yaşlanması, ekonomik olarak özgür olmaları, tek başına vakit geçirmeleri, yaşam koşullarında teknolojik açıdan iyileşmeler yaşanmasından dolayı yaşlı nüfusa özel ayrı bir turizm pazarı oluşmuştur. Gelecek yıllarda yaşlı nüfus oranının daha da artacağı ve turizm açısından önemli bir hale geleceği düşünülmektedir (Gürcü ve Tengilimoğlu 2016: 310). Sağlık alanında yaşanan gelişmeler sayesinde ülkeler arası hizmet talep etmede artış yaşanmış ve sağlık turizmi açısından gelişme yaşanmıştır (Aydın ve Birdal 2013: 80).

Yaşlı nüfusa en fazla sahip olan gelişmiş ülkeler tedavi maliyetlerini düşürmek için diğer ülkelerden yapılan tedavileri desteklemek amacıyla bireylere ödeme yapmaktadır. Gelecek yıllarda yaşlı nüfusun sayıca daha da artacağı ve bunun gelişmiş ülkelerde daha fazla olacağı tahmin edilmektedir. Gelişmiş ülkelerde genç nüfusun hizmet sektöründe çalışmayı istememesi sonucu Türkiye gibi genç, dinamik nüfusa sahip ülkeler için avantaj sağlamaktadır. Türkiye'nin jeotermal kaynakları ,doğası, iklimi ,sağladığı kaliteli hizmet sayesinde daha avantajlı bir yapıdadır (Aydın vd. 2011; Tontuş 2016).

Ülkemizde hastane, rehabilitasyon merkezi, hobi bahçesi, spor alanları, yaşlılar için tatil köyü bulunan serbest sağlık bölgesinin oluşturulması çalışmaları yapılmaktadır. 2023'e kadar 10 adet serbest sağlık bölgesi yapılması hedeflenmiştir (T.C.Sağlık Bakanlığı 2012).

Sağlık Bakanlığı Sağlık Turizmi Daire Başkanlığı verilerine göre Türkiye'ye tedavi amacıyla gelenlerin çoğunluğunu ileri yaş grubundaki kişiler oluşturmaktadır (T.C.Sağlık Bakanlığı, Sağlık Turizmi El Kitabı 2012).

2.2.1.Üçüncü Yaş Turistlerin Özellikleri

Yaşlı turistlerin ilgi alanları, beklentileri, ihtiyaçları, tüketim tercihleri birbirinden farklı olup diğer turizm çeşitlerinden ayrılır. Bu farklılıklarının yanında üçüncü yaş turistlerin diğer turist gruplarından farklılaştıran ortak özellikleri de bulunmaktadır. Yaşlı turistlerin ortak özellikleri şu şekilde sıralanabilir (Belirdi 2020: 36);

- Üçüncü yaş grubundaki bireyler, seyahat ettikleri yerdeki konaklama tesislerinde hijyene ve temizliğe büyük önem verirler.
- Üçüncü yaş grubundaki bireyler, bireysel gezmekten ziyade paket turları satın almayı daha çok tercih ederler.
- Üçüncü yaş grubundaki bireyler, termal banyolar, doğal güzelliği olan yerler ve ılıman iklimi olan yerlere seyahat etmeyi tercih ederler.
- Üçüncü yaş grubundaki bireyler, güneşli ılıman doğa ile iç içe olan turistik yerleri tercih ederler.

Albayrak (2013) göre; 55 yaş ve üzeri çalışma hayatını bırakmış kendi yaşlılarıyla vakit geçirmek isteyen kişilerdir. Turistlerin fiziksel özelliklerine göre daha çok durağan aktiviteler gerçekleştirmek isterler. Yaşlı turistlerin zamana bağlı kalmaksızın yılın tüm günü seyahat edebilmektedirler. Ayrıca üçüncü yaş turistleri sağlık, inanç ve kültür turlarıyla birleşen turizm çeşididir. Bu gruptaki turistler sağlıklarını korumaya çalıştıklarından dolayı daha çok medikal ve termal turları tercih etmektedirler. Üçüncü yaş grubundaki bireyler dini görevlerini yerine getirmeye yönelik daha istekli oldukları için inanç turizmi de fazla talep

görmektedir. Bu gruptaki bireyler zaman sınırlaması olmadan ve ekonomik olarak özgür oldukları için merak ettikleri kültür turlarına da katılabilmektedirler.

Genel olarak üçüncü yaş turistleri turizm pazarında önemli bir paya sahip olması gelecekte turizm sağlayıcılarına fayda sağlayacaktır (Spasojević ve Božić 2016: 410).

2.2.2. Üçüncü Yaş Turistlerinin Seyahat Motivasyonları

Motivasyon, bireyleri seyahat etmeye iten istekler ve destinasyon türü kişilik yapısı ve enerji durumu ile ilgilidir (Özdemir 2008: 32). Turistlerin tatil destinasyonuna karar vermesinde en önemli yol göstericileri itme ve çekme faktörüdür. Bireylerin destinasyona katılmaya karar vermesi, istekli olması itme faktörü olarak değerlendirilmektedir. Katılmak isteği tur, otel ya da bölgenin özellikleri de çekme faktörüdür. Seyahat motivasyonunda itme ve çekme faktörleri etkilidir. Bunlar;

- Değişik ortamlarda bulunma isteği,
- Yeni arkadaş çevre edinme,
- Turizminden yararlanma tedavi olma vb. gibi faktörler seyahate itme nedenleridir.
- Katılmak istenilen destinasyonun özellikleri bireyler için çekme faktörünü oluşturur bunlar; tarihi doğal güzellikler, yeni yerleri keşfetme isteği bireyler tarafından karar vermede etkilidir.

2.2.3. Üçüncü Yaş Turistlerinin Karşılaştıkları Engeller

Üçüncü yaş turistlerin turizm faaliyetlerine katılırken karşılaştıkları hem ekonomik hem de kültürel engeller bulunmaktadır (Aydemir ve Kılıç 2017: 21); Üçüncü yaş grubundaki bireylerin konakladığı hizmet sağlayıcı tesisin, sağlık personeli bulundurmaması, konaklama yapılan tesis de üçüncü yaş döneminde karşılaşılan hastalıklara karşı bu gruba göre olumsuz olarak etkilenmeyecekleri yiyecek-içecek hazırlanması, ulaşımında yetersizlikler, iyi vakit geçirememeye duygusu turistlerin karşılaştıkları engellerdir.

Wongleedee (2012) tarafından yapılan çalışmada, Tayland'da turistik tesislerin yeme-içme ihtiyacını grubun beklentilerine göre hazırlanması, üçüncü yaş grubundaki turistler tarafından memnun karşılanmıştır.

2.2.4. Üçüncü Yaş Turistlerinin Seyahat Kısıtlılıkları

Motivasyon bireylerin destinasyonları katılmasını destekleyen bir istek olarak görülürken, kısıtlılık ise bireylerin destinasyonlara katılmasını engelleyen nedenlerdir. Seyahat kısıtlılıkları bireylerin seyahat etmesini engelleyen dışsal bir güçtür (Hsu ve Kang 2009: 708). Bu kısıtlılıklar bireylerin seyahate çıkmayı planlamasını, hazırlanmasını, daha fazla seyahate çıkma sıklığını ve isteklerini engeller (Cheng, Wong ve Prideaux 2017: 385).Sağlık turizminin gelişmesi açısından bu kısıtlılıkların giderilmesi gerekir (Kazeminia vd. 2015: 77).

Üçüncü yaş grubunun karşılaştığı kısıtlılıklar; sağlık durumundan kaynaklı, stres, bilgisizlik, kültür şoku gibi nedenler içsel kısıtlılıklar, Tur esnasında kendine çevre edinememe, eşlerin tur esnasında uyumsuz hareketleri de sosyal birleşenlerin meydana getirdiği kısıtlılıklar, Zaman kısıtlılığı, tur maliyeti, aile sorumluluğu, hava şartları vb. insanların iradesi dışında gelişen yapısal kısıtlılıklardır (Chen vd. 2013: 123).

Bu kısıtlamalar, bireylerin yaşına göre, ailesine göre, katıldığı seyahat türüne göre değişiklik gösterir (Nyaupane ve Andereck, 2008; Cheng, Wong ve Prideaux, 2017: 385). Literatür araştırmalarında ise para, zaman yetersizliği, aile sorumluluğu, yetersiz bilgi vb. en önde gelen seyahat kısıtlılıklarıdır (Hsu ve Kang 2009: 710).

2.3. Turizm Algısı

Algı, herhangi bir olayı, nesneyi, kavramı kişinin duyu organıyla yorumlaması ve açıklamasıdır (Usal ve Kuşluvan 2002: 33). Turizm bölgesindeki bireyler ile turizm gelişimi arasında algılama süreci başlar ve bu süreç olumlu ya da olumsuz etki gösterebilir (Kim 2002: 33).

Turizmin gelişmesi için bireylerin tutum ve davranışları önemlidir. Bireylerin desteği, davranışları ile turizmin gelişimi sürdürülebilir (Jafari 2000: 35).

Choi ve Sırakaya'ya (2005) göre yerel halkın görüşleri turizmin gelişmesi açısından önemlidir. Yerel halkın turizme karşı olan tavrının bilinmesi olumsuz etkileri azaltarak turizmin gelişmesine desteklemektedir (Williams 2001). Turizm algısına yönelik “ekonomik, kültürel ve çevresel” olmak üzere üç boyutu vardır. Bunlar ekonomik, çevresel ve kültürel algıdır.

Aref vd.(2009: 131)'e göre turizm algısının ilk sebebi ekonomik algıdır. Kültürel ve çevresel algıya göre ekonomik algı daha ön plandadır.

Turistik ürünün üretildiği yerde tüketilmesi de turist ve halk arasında kültürel etkiyi ortaya koymaktadır (Brunt ve Courtney 1999: 495). Destinasyonlarda kültür ile turistlerin kültürü arasında paylaşım sağlanmaktadır, böylece kültürel paylaşım ve yabancı kültürleri algılama sağlanmaktadır (Besculidies vd. 2002: 304). Turistik bölgedeki kültürün korunması turizm faaliyetlerinin devamlılığını sağlamaktadır (Dyer vd. 2003: 83). Keskin ve Çontu (2011) tarafından yapılan çalışmada turizme yönelik pozitif algının yansıtıldığı bölgede turistik faaliyetlere katılım oranının fazla olması, negatif kültürel etkiye yönelik davranışların olduğu yerde ise turizm faaliyetlerinin düşük olacağını tespit edilmiştir.

Turistik bölgelerde turistlerin çevreye verdiği tahribat etkisiyle turizme yönelik çevresel algı da olumsuz yönde olabilmektedir (McCool ve Martin 1994: 32).Turistik bölgede ekonomik getiri, fayda sağladığı sürece yaşanan olumsuz davranışlarını halk göz ardı etmektedir (Park vd. 2017).

Turizmin devamlılığı için paydaşlarıyla iç içe olması gerekir, bunlardan birisi yerel halk ile turistler arasındaki ilişkidir (Alaeddinoğlu 2008: 3).Yerel halkın düşünceleri olumlu ve olumsuz yönden turizmin gelişimini etkileyebilmektedir (Jackson 2008: 242). Turistlerin düşünceleri, kültürleri yerel halk arasında farklılıklar oluşturabilir (Avcıkurt 2009: 22). Bu farklılıklar yerel halkın beklentileri ile uyuyorsa olumlu farklı uymuyorsa olumsuz etkilere sebep olmaktadır (Doğan 2004: 80). Bu olumsuz etkiler turizm faaliyetlerinin devamlılığını etkilemektedir. Turizm faaliyetlerinin sürdürülebilir olması için yerel halkın destek vermesi görüş ve önerilerinin tespit edilmesi gerekmektedir (Mansuroğlu 2006: 36).

Turizm sürdürülebilirliğini sağlamak için yerel halkın turizm algısı değerlendirilmeli, desteği alınmalıdır (Çelikkanat ve Güçer 2014: 273).Turizm

faaliyetlerinin çeşitlendirilmesiyle birlikte *'boş zaman, harcanabilir gelir ve yöre sakinleri tarafından olumlu görüş ve onay* 'ile birlikte turizm faaliyetlerin ortaya çıkacağı vurgulanmıştır(Smith 1989: 1). Turizm destinasyonlarında bölgeye uygun turizm plan ve projeleri uygulanırken yerel halkın turizm algısının belirlenmesi, katılım sağlaması ve destek vermesi durumunda turizm faaliyeti sürdürülebilir olmaktadır (Mansuroğlu 2006: 45). Her bölgenin kendine özgü kültürü, düşünceleri, yapısı farklı olduğundan dolayı yerel halkın turizm algılarını ayrı ölçmek gerekmektedir (Mansuroğlu 2006: 37).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma Sivas ilinde yaşayan 50 yaş ve üzeri turistlerin turizm algısının belirlenmesi amacıyla tanımlayıcı olarak planlanmıştır. Turizm çalışmalarına destek sağlama ve 50 yaş üzeri turistlerin tutumlarını ortaya çıkarılarak, Sivas ili özelinde yapılacak çalışmalara kaynak oluşturmak hedeflenmektedir.

3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Bu araştırmanın evrenini Sivas ilinde yaşayan Aralık 2021 - Mart 2022 ayları arasında seyahat acentelerine başvurup seyahat eden 50 yaş ve üzeri kişiler oluşturmaktadır. Örneklem seçim yöntemine gidilmemiş, başvuruda bulunan tüm turistler gönüllülük esasına göre araştırmaya alınmıştır. Araştırmanın örneklemini seyahat acentelerine başvuran 148 kişi oluşturmaktadır.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada veriler, turistlerle yüz yüze görüşülerek 5 dakika süren anket formu ile toplanmıştır. Verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından oluşturulan Kişisel Bilgi Formu ve geçerlik ve güvenilirliği Ayaz ve ark. yaptığı (2009) Turizm Algısı Ölçeği kullanılmıştır.

3.4. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada araştırma yöntemlerinden nicel araştırma yöntemi kullanılarak veri toplama tekniklerinden anket tekniğinden yararlanılarak veriler toplanmıştır. Kişisel Bilgi Formu: Literatür doğrultusunda hazırlanan form 11 sorudan oluşmaktadır, Turizm Algısı Ölçeği 18 sorudan oluşmaktadır (Ayaz, Artuğer ve Türkmen 2009). Anket formu iki bölümden oluşturulmuştur. Birinci bölümde katılımcıların demografik özelliklerinin (yaş, cinsiyet, meslek, medeni durum,

eğitim durumu, aylık gelir, bakmakla yükümlü olduğu kimse var mı, daha önce turistik bir tatile çıktı mı, en fazla hangi turistik destinasyona katılıyor) belirlenmesinde sınıflandırma ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğin ikinci bölümünde yerel halkın turizm algısının belirlenmesinde aralıklı ölçek kullanılmıştır. Aralıklı ölçek olarak 5'li Likert tipi ölçek kullanılmıştır. Ölçek aralıkları; "1=Kesinlikle Katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kısmen Katılıyorum, 4=Katılıyorum ve 5=Kesinlikle Katılıyorum" şeklinde belirlenmiştir.

3.4.1. Kişisel Bilgi Formu

Katılımcıların demografik özelliklerine yönelik sorular yöneltilmiş, sınıflandırma ölçeği kullanılmıştır.

3.4.2. Turizm Algı Ölçeği

Ayaz, Artuğer ve Türkmen (2009) tarafından yapılan çalışmadan yararlanılmış ve turizm algı ölçeği Sivas iline göre uyarlanmıştır. Turizmin olumlu etkileri, turizmin olumsuz toplumsal etkileri ve turizmin olumsuz çevresel etkileri olmak üzere üç boyutta incelenmiştir.

3.5. Etik Konular

Araştırmaya Sivas Cumhuriyet Üniversitesi E-60263016-050.06.04-113046 sayılı Etik Kurul Kararı alınması için 08.12.2021 tarihinde başvuru yapılarak başlanmıştır. Araştırmanın süresi etik kurul kararından itibaren üç ay içerisinde tamamlanacak şekilde hedeflenmiş, anketlerin uygulanmasına Aralık 2021 tarihinde etik kurulun araştırmaya onay vermesinden itibaren başlanmıştır. Katılımcılara, araştırmanın gönüllülük esasına dayandığı, anketten elde edilen verilerin bilimsel amaçlar dışında kullanılmayacağı, anketi doldururken kendilerinin isimlerinin belirtilmesine gerek olmadığı bildirilmiştir.

3.6. Varsayım ve Sınırlılıklar

Araştırma kapsamında Sivas ilinde yaşayan 50 yaş ve üzeri kişilerin turizm algısının belirlenmesi için katılımcıların ölçekte yer alan maddeleri doğru bir şekilde

anladıkları, içten ve doğru bir şekilde cevapladıkları ve cevapların araştırmaya katılanların görüşünü yansıttığı varsayılmıştır.

Araştırmanın anket tekniği ile sınırlı olması, sadece Sivas ilinde hizmet veren seyahat acentelerine başvuran 50 yaş ve üzeri 148 kişi olması, anketlerin Ocak ve Mart 2022 ayları arasında toplanması araştırmanın sınırlılıklarını oluşturmaktadır.

3.7. Araştırmanın modeli

Bu araştırmada nicel araştırma tekniği olan anket çalışması uygulanmıştır. Araştırmada kullanılan anket içerisinde Sivas ilinde yaşayan 50 yaş ve üzeri kişilerin turizm algısının ortaya çıkarılmasında Ayaz, Artuğer ve Türkmen (2009) tarafından yapılan çalışmada kullanılan ölçek baz alınmış ve Sivas iline uyarlanmıştır.

ANKET FORMU

DEMOGRAFİK SORULAR TURİZM ALGISI

Yaş	
Cinsiyet	
Eğitim durumu	
Aylık gelir	
Çalışma durumu	
Öğrenim durumu	
Medeni durum	
Çocuğun olup olmaması	
Bakmakla yükümlü olunan kimse	
Daha önce turistik geziye katılma	
En çok tercih edilen gezi	
	<ul style="list-style-type: none">• Olumlu etkiler• Olumsuz çevresel etkiler• Olumsuz toplumsal etkiler

Şekil 3. Araştırma modeli

Araştırmada öngörölen model kapsamında araştırma hipotezleri aşağıdaki Şekilde belirtilmiştir. Hipotezler için demografik özellikler bağımsız değişken, turizm algısı bağımlı değişken olarak kabul edilmiştir.

H_0 : Turistlerin çalışıp çalışmamaları ile turizm algısı arasında anlamlı farklılık yoktur.

H_{1-1} : Turistlerin çalışıp çalışmamaları ile turizm algısı arasında anlamlı farklılık vardır.

H_0 : Turistlerin ocuk sahibi olup olmaması ile turizm algısı arasında anlamlı farklılık yoktur.

H_{1-2} : Turistlerin ocuk sahibi olup olmaması ile turizm algısı arasında anlamlı farklılık vardır.

H_0 : Turistlerin cinsiyetleri ile turizm algısı arasında anlamlı farklılık yoktur.

H_{1-3} : Turistlerin cinsiyetleri ile turizm algısı arasında anlamlı farklılık vardır.

H_0 : Turistlerin bakmakla yükümlü oldukları kimselerin olup olmaması ile turizm algısı arasında anlamlı farklılık yoktur.

H_{1-4} : Turistlerin bakmakla yükümlü oldukları kimselerin olup olmaması ile turizm algısı arasında anlamlı farklılık vardır.

H_0 : Turistlerin daha önce seyahate katılıp katılmaması ile turizm algısı arasında anlamlı farklılık yoktur.

H_{1-5} : Turistlerin daha önce seyahate katılıp katılmaması ile turizm algısı arasında farklılık vardır.

H_0 : Turistlerinin yaş durumu ile turizm algısı arasında anlamlı farklılık yoktur.

H_{1-6} : Turistlerinin yaş durumu ile turizm algısına arasında anlamlı farklılık vardır.

H_0 : Turistlerinin medeni durumu ile turizm algısı arasında anlamlı farklılık yoktur.

H_{1-7} : Turistlerinin medeni durumu ile turizm algısı arasında anlamlı farklılık vardır.

H_0 : Turistlerin öğrenim durumu ile turizm algısı arasında anlamlı farklılık yoktur.

H₁₋₈: Turistlerin öğrenim durumu ile turizm algısı arasında anlamlı farklılık vardır.

H₀ : Turistlerin aylık geliri ile turizm algısı arasında anlamlı farklılık yoktur.

H₁₋₉: Turistlerin aylık geliri ile turizm algısı arasında anlamlı farklılık vardır.

H₀ : Turistlerin en uygun tatil seçeneği ile turizm algısı arasında anlamlı farklılık yoktur.

H₁₋₁₀: Turistlerin en uygun tatil seçeneği ile turizm algısı arasında anlamlı farklılık vardır.

H₀ : Turistlerin mesleki durumu ile turizm algısı arasında anlamlı farklılık yoktur.

H₁₋₁₁ : Turistlerin mesleki durumu ile turizm algısı arasında anlamlı farklılık vardır.

3.8. Verilerin Analizi

Verilerin istatistiksel değerlendirmesinde SPSS 22.0 paket program kullanılmıştır. Verilerin normalliğine Kolmogorov-Smirnov testi ile bakılmıştır. Turistlerin tanıtıcı özelliklerinin incelenmesinde sayı, yüzde ve sürekli değişkenler ise ortalama \pm standart sapma vb. kullanılmıştır. Veriler parametrik şartları sağlıyorsa bağımsız iki grup için independent sample t test, ikiden fazla grup için f testi (ANOVA) ile analiz edilerek, yanılma düzeyi 0.05 olarak alınmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUMLAR

50 Yaş üzeri Turistlerin turizm algılarını değerlendirmeye yönelik yapılan çalışmada bazı veriler aşağıdaki şekilde tablolarda verilmiştir.

Tablo 4.1. Araştırmaya Katılan Turistlerin Sosyo Demografik Özelliklerine Göre Dağılımları

Özellikler		N	%
Cinsiyet	Kadın	106	71.6
	Erkek	42	28.4
Yaş	50-64	105	70.9
	65-74	39	26.4
	75 ve üzeri	4	2.7
Öğrenim Durumu	Okur yazar değil	4	2.7
	İlköğretim	44	29.7
	Lise	78	52.7
	Yüksekokul	22	14.9
Aylık Gelir	1500 den az	15	10.1
	1501-3000	45	30.4
	3001-5000	56	37.8
	5000 ve üzeri	32	21.6
Aktif çalışıyor musunuz?	Evet	39	26.4
	Hayır	109	73.6
Mesleki Durum	İşçi/esnaf	18	12.2
	İş Adamı/ Tüccar	10	6.8
	Devlet Memuru	34	23.0
	Serbest Meslek	10	6.8
	Ev Hanımı	76	51.4
Medeni Durum	Evli	96	64.9
	Bekar	14	9.5
	Boşanmış	38	25.7
Çocuk var mı?	Evet	120	81.1
	Hayır	28	18.9
Bakmakla Yükümlü Olunan Biri Var mı?	Evet	41	27.7
	Hayır	107	72.3
Daha önce geziye katıldınız mı?	Evet	135	91.2
	Hayır	13	8.8
En uygun Tatil Seçeneği	İnanç Turizmi	47	31.8
	Kış Turizmi	17	11.5
	Sağlık turizmi	62	41.9
	Yayla Turizmi	22	14.9

50 yaş ve üzeri turistlerin turizm algısını belirlemeye yönelik bu araştırmada öncelikle demografik özelliklerinin yüzde analizleri hesaplanmış ve araştırmaya katılan turistlerin sosyo- demografik özelliklerine göre dağılımları Tablo 4.1. 'de verilmiştir. Buna göre araştırmaya katılan turistlerin çoğunluğunun kadın olduğu (%71.6), medeni durum yönünden evli (%64,9), yaş aralığında ise genç yaşlı olarak gördüğümüz 50-64 yaş grubunda olduğu (%70.9), çoğunluğunun turistik gezilere daha önce katıldıklarını, yarısından fazlasının ev hanımı (%51.4), çalışma durumunda yüzde 73.6 kısmının çalışmadığı boş vakitlerinin fazla olduğu, eğitim durumu boyutunda lise mezunu (%52.7) ve katılımcıların gelir durumunda ise 3000-5000 TL ve üstü gelire sahip olanların (%37,8) ön plana çıktığı görülmektedir. Serbest vakitlerinin fazla olduğundan dolayı katılımcılara en uygun gelen tatil seçeneğinin yüzde (41.9) ile sağlık turizmi olduğu görülmüştür.

Tablo 4.2. Turizm Algısı Ölçek ve Alt Boyutları Puan Dağılımları

	n	Ortalama	SD	Min	Max
Turizm Algısı Ölçeği	148	62.24	6.87	50.00	84.00
Turizmin Olumlu Etkileri	148	55.58	5.19	41.00	64.00
Turizmin Olumsuz Toplumsal Etkileri	148	8.31	2.16	4.00	15.00
Turizmin Olumsuz Çevresel Etkileri	148	4.35	1.81	2.00	9.00

P<0.05, önemli

Turizm Algısı Ölçek Ve Alt Boyutları Puan Dağılımları Tablo 4.2'de verilmiştir. Buna göre, Turizm algısı ölçek puanı 62.24 ± 6.87 iken, Turizmin olumlu Etkileri alt boyut puan ortalaması 55.58 ± 5.19 , Turizmin Olumsuz Toplumsal Etkileri alt boyutu puan ortalaması 8.31 ± 2.16 ve Turizmin Olumsuz Çevresel Etkileri alt boyutu puan ortalaması 4.35 ± 1.81 olarak belirlenmiştir.

Tablo 4.3. Turizm Algısı Ölçek ve Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Cinsiyet	Turizm algısı ölçeği	Turizm olumlu etkisi	Turizmin olumsuz toplumsal etkisi	Turizmin olumsuz çevresel etkisi
Kadın	67.97 ± 6.80	55.46 ± 5.37	8.11 ± 2.19	4.31 ± 1.85
Erkek	68.92 ± 7.05	55.88 ± 4.76	8.59 ± 2.09	4.45 ± 1.71
P	0.46	0.22	0.63	0.51

P<0.05, önemli

Tablo 4.3'te Turizm Algısı Ölçek ve Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının Cinsiyete Göre Karşılaştırması verilmiştir. Buna göre, 50 yaş üzeri turistlerin cinsiyete göre, Turizm algıları, Turizmin Olumlu Etkileri, Turizmin Olumsuz Toplumsal ve Çevresel Etkileri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (p>0.05) . Bir diğer deyişle, cinsiyet turizm algısını etkilememektedir.

Tablo 4.4. Turizm Algısı Ölçek ve Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının Turistlerin Çalışıp Çalışmama Durumuna Göre Karşılaştırması

Çalışıp çalışmama durumu	Turizm algısı ölçeği	Turizm olumlu etkisi	Turizmin olumsuz toplumsal etkisi	Turizmin olumsuz çevresel etkisi
Evet	69.15 ± 7.03	56.28 ± 5.24	8.53 ± 2.58	4.33 ± 1.93
Hayır	67.91 ± 6.81	55.33 ± 5.17	8.22 ± 2.00	4.35 ± 1.77
P	0.56	0.53	0.03 *	0.42

*P<0.05 önemli

Tablo 4.4'te Turizm Algısı Ölçek ve Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının Çalışıp Çalışmama Durumuna Göre Karşılaştırması verilmiştir. Buna göre, 50 yaş üzeri turistlerin çalışıp çalışmama durumuna göre, Turizmin Olumsuz Çevresel Etkileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Çalışma durumu turizm algısını etkilemektedir.

Tablo 4.5. Turizm Algısı Ölçek ve Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının Turistlerin Çocuklarının Olup Olmamasına Göre Karşılaştırması

Çocuğun olup olmaması	Turizm algısı ölçeği	Turizm olumlu etkisi	Turizmin olumsuz toplumsal etkisi	Turizmin olumsuz çevresel etkisi
Var	68.34 ± 6.82	55.65 ± 4.82	8.36 ± 2.21	4.31 ± 1.88
Yok	67.82 ± 7.19	55.25 ± 6.63	8.07 ± 1.98	4.50 ± 1.47
P	0.55	0.004*	0.033	0.08

*P<0.05 önemli

Tablo 4.5’de Turizm Algısı Ölçek ve Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının Çocuğun Olup Olmamasına Göre Karşılaştırması verilmiştir. Buna göre, 50 yaş üzeri turistlerin çocuğunun olup olmaması durumuna göre, Turizmin olumlu etkisi üzerine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık saptanmıştır. Bir diğer deyişle, çocuk sahibi olmak turizm algısını etkilemektedir.

Tablo 4.6. Turizm Algısı Ölçek ve Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının 50 yaş üzeri Turistlerin Bakmakla Yükümlü Olunan Kimse Olup Olmamasına Göre Karşılaştırması

Bakmakla yükümlü olunan kimse	Turizm algısı ölçeği	Turizm olumlu etkisi	Turizmin olumsuz toplumsal etkisi	Turizmin olumsuz çevresel etkisi
Var	68.51 ± 7.14	55.26 ± 5.40	8.70 ± 1.99	4.53 ± 1.56
Yok	68.14 ± 6.79	55.70 ± 5.13	8.15 ± 2.21	4.28 ± 1.89
P	0.56	0.70	0.78	0.06

P<0.05, önemli

Tablo 4.6’da Turizm Algısı Ölçek ve Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının Bakmakla Yükümlü Olunan Kimseye Göre Karşılaştırması verilmiştir. Buna göre, 50 yaş üzeri turistlerin bakmakla yükümlü oldukları kimselere göre, Turizm algıları, Turizmin Olumlu Etkileri, Turizmin Olumsuz Toplumsal ve Çevresel Etkileri

arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p > 0.05$). Bir diğer deyişle, bakmakla yükümlü olunan kimse olup olmaması turizm algısını etkilememektedir.

Tablo 4.7. Turizm Algısı Ölçek ve Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının 50 yaş üzeri Turistlerin Daha Önce Turistik Seyahate Katılma Durumuna Göre Karşılaştırması

Daha önce turistik seyahate katıldınız mı ?	Turizm algısı ölçeği	Turizm olumlu etkisi	Turizmin olumsuz toplumsal etkisi	Turizmin olumsuz çevresel etkisi
Evet	68.35 ± 6.63	55.58 ± 5.06	8.31 ± 2.20	4.45 ± 1.79
Hayır	67.07 ± 9.29	55.53 ± 6.62	8.23 ± 1.78	3.30 ± 1.70
P	0.03*	0.12	0.26	0.74

* $P < 0.05$ önemli

Tablo 4.7’de Turizm Algısı Ölçek ve Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının Daha Önce Turistik Seyahate Katılma Durumuna Göre Karşılaştırması verilmiştir. Buna göre, 50 yaş üzeri turistlerin daha önce turistik seyahate katılma durumuna göre, Turizm algısında istatistiksel olarak anlamlılık saptanmıştır. Daha önce seyahate katılmak turizm algısını etkilemektedir.

Tablo 4.8. Turizm Algısı Ölçek ve Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının 50 yaş üzeri Turistlerin Yaş Durumlarına Göre Karşılaştırması

Yaş	Turizm algısı ölçeği	Turizm olumlu etkisi	Turizmin olumsuz toplumsal etkisi	Turizmin olumsuz çevresel etkisi
50-64	68.54 ± 6.52	55.88 ± 4.88	8.33 ± 2.21	4.32 ± 1.81
65-74	67.43 ± 7.85	54.94 ± 5.98	8.12 ± 2.05	4.35 ± 1.81
75 ve üzeri	68.25 ± 6.25	53.75 ± 5.25	9.50 ± 1.91	5.00 ± 2.00
F	0.69	0.49	0.47	0.76

$P < 0.05$, önemli

Tablo 4.8’de Turizm Algısı Ölçek ve Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının Yaş Durumuna Göre Karşılaştırması verilmiştir. Buna göre, 50 yaş üzeri turistlerin yaşa göre Turizm algıları, Turizmin Olumlu Etkileri, Turizmin Olumsuz Toplumsal ve Çevresel Etkileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bir diğer deyişle, yaş turizm algısını etkilememektedir($p>0.05$) . Fakat genç yaşlı grubundaki (50-64 yaş) kişilerin turizm algı puanı diğer yaş gruplarına göre daha yüksektir.

Tablo 4.9. Turizm Algısı Ölçek ve Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının 50 yaş üzeri Turistlerin Medeni Durumlarına Göre Karşılaştırması

Medeni durum	Turizm algısı ölçeği	Turizm olumlu etkisi	Turizmin olumsuz toplumsal etkisi	Turizmin olumsuz çevresel etkisi
Evli	68.34 ± 7.04	55.61 ± 5.07	8.28 ± 2.16	4.44 ± 1.82
Bekar	69.28 ± 6.80	57.21 ± 6.20	7.92 ± 2.05	4.14 ± 1.74
Boşanmış	67.60 ± 6.54	54.89 ± 5.09	8.52 ± 2.23	4.18 ± 1.82
F	0.71	0.36	0.66	0.67

$P<0.05$, önemli

Tablo 4.9’da Turizm Algısı Ölçek ve Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının Medeni Durumuna Göre Karşılaştırması verilmiştir. Buna göre, 50 yaş üzeri turistlerin medeni duruma göre, Turizm algıları, Turizmin Olumlu Etkileri, Turizmin Olumsuz Toplumsal ve Çevresel Etkileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p>0.05$). Bir diğer deyişle, medeni durum turizm algısını etkilememektedir. Buna karşın, istatistiksel olarak anlamlı olmasa da, bekar turistlerin turizm algılarının evlilere oranla daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 4.10. Turizm Algısı Ölçek ve Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının 50 yaş üzeri Turistlerin Öğrenim Durumlarına Göre Karşılaştırması

Öğrenim durumu	Turizm algısı ölçeği	Turizm olumlu etkisi	Turizmin olumsuz toplumsal etkisi	Turizmin olumsuz çevresel etkisi
Okuryazar değil	66.25 ± 7.41	55.50 ± 3.87	7.25 ± 2.62	3.50 ± 1.91
İlköğretim	70.61 ± 7.02	56.90 ± 5.14	8.93 ± 2.42	4.77 ± 1.95
Lise	67.05 ± 6.88	54.67 ± 5.30	8.24 ± 1.95	4.12 ± 1.82
Üniversite	68.69 ± 5.47	56.13 ± 4.47	7.50 ± 2.01	4.45 ± 1.29
F	0.04*	0.14	0.05	0.21

*P<0.05 önemli

Tablo 4.10’da Turizm Algısı Ölçek ve Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının Öğrenim Durumuna Göre Karşılaştırması verilmiştir. Buna göre, 50 yaş üzeri turistlerin öğrenim duruma göre, Turizm algıları arasında istatistiksel olarak anlamlılık saptanmıştır. Okuryazar olmayan turistlerin turizm algıları en düşük bulunurken, lise mezunu turistlerin turizm algısının en yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.11. Turizm Algısı Ölçek ve Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının 50 yaş üzeri Turistlerin Aylık Gelir Durumuna Göre Karşılaştırması

Aylık gelir	Turizm algısı ölçeği	Turizm olumlu etkisi	Turizmin olumsuz toplumsal etkisi	Turizmin olumsuz çevresel etkisi
1500 den az	70.86 ± 7.22	57.93 ± 5.62	8.53 ± 1.92	4.40 ± 2.32
1500-3000	67.66 ± 6.78	54.91 ± 4.48	8.42 ± 2.41	4.26 ± 1.78
3000-5000	68.21 ± 7.19	55.03 ± 5.55	8.71 ± 2.05	4.46 ± 1.85
5000 ve üzeri	67.96 ± 6.26	56.07 ± 5.09	7.34 ± 1.87	4.25 ± 1.54
F	0.45	0.15	0.03*	0.93

*P<0.05 önemli

Tablo 4.11’de Turizm Algısı Ölçek ve Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının Öğrenim Durumuna Göre Karşılaştırması verilmiştir. Buna göre, 50 yaş üzeri turistlerin aylık gelir duruma göre, Turizmin olumsuz toplumsal etkisi üzerinde

istatistiksel olarak anlamlılık saptanmıştır. Aylık gelir düzeyi arttıkça, turizmin olumsuz toplumsal etkileri alt boyutu puanı azalmıştır. Kişilerin gelir durumlarının artması, toplumsal olarak turizme bakış açısını değiştirmektedir.

Tablo 4.12. Turizm Algısı Ölçek ve Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının 50 yaş üzeri Turistlerin En Uygun Tatil Seçeneğine Göre Karşılaştırması

En uygun tatil seçeneği	Turizm algısı ölçeği	Turizm olumlu etkisi	Turizmin olumsuz toplumsal etkisi	Turizmin olumsuz çevresel etkisi
İnanç turizmi	67.40 ± 7.40	54.72 ± 5.02	8.48 ± 2.14	4.19 ± 1.87
Kış turizmi	67.76 ± 7.32	55.76 ± 6.31	8.00 ± 2.17	4.05 ± 1.85
Sağlık turizmi	68.77 ± 6.87	56.09 ± 5.19	8.25 ± 2.20	4.41 ± 1.80
Yayla turizmi	68.90 ± 5.38	55.86 ± 4.70	8.31 ± 2.19	4.72 ± 1.69
F	0.71	0.58	0.87	0.60

P<0.05, önemli

Tablo 4.12’de Turizm Algısı Ölçek ve Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının En Uygun Tatil Seçeneği Durumuna Göre Karşılaştırması verilmiştir. Buna göre, 50 yaş üzeri turistlerin en uygun tatil seçeneği duruma göre, Turizm algıları, Turizmin Olumlu Etkileri, Turizmin Olumsuz Toplumsal ve Çevresel Etkileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (p>0.05). Bir diğer deyişle, kişilere uygun tatil seçenekleri, onların turizm algısını etkilememektedir.

Tablo 4.13. Turizm Algısı Ölçek ve Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının 50 yaş üzeri Turistlerin Mesleki Durumlarına Göre Karşılaştırması

Mesleki durum	Turizm algısı ölçeği	Turizm olumlu etkisi	Turizmin olumsuz toplumsal etkisi	Turizmin olumsuz çevresel etkisi
İşçi-esnaf	68.22 ± 7.65	55.27 ± 5.05	8.77 ± 2.36	4.16 ± 1.94
İş adamı	70.00 ± 6.81	56.90 ± 3.92	8.90 ± 2.42	4.20 ± 1.39
Devlet memuru	67.76 ± 6.91	55.00 ± 5.51	8.35 ± 1.96	4.41 ± 1.81
Serbest meslek	67.20 ± 7.94	56.60 ± 5.44	6.60 ± 2.50	4.00 ± 2.16
Ev hanımı	68.36 ± 6.66	55.60 ± 5.27	8.32 ± 2.06	4.43 ± 1.81
F	0.90	0.82	0.09	0.93

P<0.05, önemli

Tablo 4.13’de Turizm Algısı Ölçek ve Alt Boyutlarının Puan Ortalamalarının Mesleki Durumuna Göre Karşılaştırması verilmiştir. Buna göre, 50 yaş üzeri turistlerin mesleki duruma göre, Turizm algıları, Turizmin Olumlu Etkileri, Turizmin Olumsuz Toplumsal ve Çevresel Etkileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p>0.05$). Bir diğer deyişle, mesleki durum seçeneği turizm algısını etkilememektedir.

TARTIŞMA

Ayaz, Artuğer ve Türkmen'in (2009) yaptığı çalışma ile çalışmamız sonuçlarından aylık gelir, eğitim düzeyi yönü ile örtüşmektedir. Bu çalışmanın aksine medeni durum, yaş, çalışma durumu turizm algısını etkilememektedir. Sonuç olarak turizm gelişmesi için yerel halkın desteği ve görüşü alınmıştır, yerel halkın turizmin gelişmesini desteklediği ve turizm sayesinde doğal çevrenin korunacağı ve ortaya çıkacak olumsuz durumlar için çekinceleri olduğu söylenebilir.

Çetin (2010) tarafından yapılan çalışma da ankete katılan katılımcıların büyük çoğunluğunu 25-44 yaş grubu erkek öğrenciler oluşturmaktadır. 45 yaş altı yerel halkın turizmin değerlerin koruma bilincinde olduğu 45 yaş üstü kişilerin olumsuz düşüncülere sahip olduğu gözlemlenmiştir bu çalışmada genç yaşlı (65-74) grup turizm algısı daha olumludur. Yerel halk turizm değerlerini koruma bilincindedir. Yeterli tanıtım ve reklam çalışmalarıyla desteklenmesi gerekmektedir.

Doğan ve Üngüren (2012), tarafından yapılan çalışmada, katılımcıların büyük çoğunluğunu ev hanımları ve emekliler oluşturması ve turizmi desteklemesi yönünden uyuşmaktadır. Bu çalışmanın aksine Isparta ilinde en uygun tatil seçeneği kış turizmi olarak görülmüştür. Isparta ilinin tarihi ve doğal güzellikleri açısından iyi bir potansiyele sahip olması, ayrıca ulaşım yönünden Antalya'ya yakın olması turizm açısından büyük bir avantaj olarak görülse de, halkın bölgede tarihi zenginlikler hakkında yeterince bilgisinin olmadığı anlaşılmıştır. Turizmin gelişmesi için temel birimlerin beraber dayanışma içince çalışmadığı ve turizm potansiyelini değerlendiremediği, reklam ve tanıtımının fazla yapılmadığını düşünmüşlerdir. Yerel halkın turizm konusunda bilinçlendirilmesi, bölgeye ait yöresel ürünlerin korunması tanıtım ve reklam çalışmalarının yapılması gerekliliği vurgulamıştır.

Erkılıç (2019) tarafından yapılan çalışmada cinsiyet bakımından erkeklerin turizmi olumlu algıladığı, eğitim durumu bakımında eğitim arttıkça turizmi daha olumlu algıladıkları, gelir durumu düşük olanların yüksek olanlara göre turizmi daha olumsuz algıladığı gözlemlenmiştir. Bu çalışma ile eğitim ve gelir durumu bakından benzerlik göstermektedir. Yapılan araştırmalarda kamu kurum ve kuruluşlarının halkın desteğini alması, bilinçlendirmesi turizm algısı açısından önemli olacaktır.

Gümüş ve Özüpekçe (2009) tarafından yapılan çalışmada cinsiyet, mesleki durum arasında bu çalışma ile anlamlı farklılık olmadığı benzerlik göstermektedir. Bu çalışma ile cinsiyet arasında anlamlı farklılık bulunmasa da kadın oranının fazla olduğu görülmüştür.

Güneş ve Alagöz (2018) tarafından yapılan çalışma da eğitim durumu, mesleki durum, öğrenim durumu, medeni durum yönüyle örtüşmektedir. Bu çalışmanın aksine medeni durum turizm algısını etkilememektedir. Sonuç olarak turizmin ekonomik etkileri yerel halk için önemli olduğu fakat olumsuz etkileri göz ardı ettiği görülmüştür. Erzincan ilinin turizm potansiyelini yeterince kullanmadığı, yeterli yatırımların yapılması gerekliliği görülmüştür.

Gündüz (2018) tarafından yapılan çalışmada cinsiyet ve yaş durumunda anlamlı farklılık bulunmamıştır. Kadınların turizmin gelişmesiyle aile yapısının değişeceğine dair düşüncelerinin olduğu ve turizmi olumsuz algıladığı tespit edilmiştir. Bu çalışmada cinsiyet yönünden anlamlı farklılık yoktur. Fakat kadın oranı daha fazladır. Bu da çalışma hayatını bitirmiş emekliliğe başlamış bireylerin daha fazla seyahat etme, stres atma eğiliminde olduğunu gösterir. Yaş durumunda baktığımızda anlamlı farklılığın olmadığı fakat 56 yaş ve üzeri bireylerin çevreyi olumsuz etkileyeceği görüşü vardır. Genel olarak yerel halk turizm faaliyetlerinden ekonomik olarak iyi gelir sağlarsa, turizm algıları daha artacaktır. Bunun için yatırımlar artırılmalı ve halk teşvik edilmelidir.

Jang ve Ham (2009) tarafından yapılan çalışma da yaş ilerledikçe turizm faaliyetlerine katılma oranı azalmıştır bu çalışma da genç yaşlı nüfus daha aktif yapıya sahiptir yaş ilerledikçe sağlığa bağlı sorunların ortaya çıkmasıyla seyahat eğilimi azalmaktadır. Her iki çalışmada eğitim durumu ve gelir durumu turizmi algısını olumlu etkilemektedir. Gelir durumu fazla olan kişilerin turizm algıları düşük olanlara göre daha fazladır.

Okuyucu ve Somuncu (2012) tarafından yapılan araştırmada Osmaneli ilçesinde yaşayan halkın yaş, eğitim durumu, aylık gelir, geçimi sağlama durumlarında anlamlı farklılık bulunmuştur. Yaş grubu (56-65)olanların turizm faaliyetlerinin gerçekleşmesi için katkı sağlamaktadırlar. Eğitim durumu ve aylık gelir durumu arttıkça turizm algısı da artmaktadır bu yönüyle örtüşmektedir. Kültürel

turizmin gelişmesi ve sit alanının korunması konusuna yerel halkın büyük çoğunluğu olumlu baktıkları ve turizmin gelişmesine destek vermektedirler.

Ova, Biçer, Yurcu (2019) tarafından yapılan çalışmada katılımcıların demografik özelliklerine göre; 60-64 yaş arası erkek olduğu, eğitim düzeyinin lise ve altı düzeyde olan kişilerden oluşması ve termal tesise geliş amaçları ilk olarak sağlık olması bu çalışmayı destekler niteliktedir.

Parlak (2018) yaptığı çalışmada eğitim yönünden bu çalışma ile örtüşmektedir. Bu çalışmanın aksine eğitim ve gelir olumsuz çevresel etkileri bulunurken yaş, meslek durumu, eğitim durumu, ikametgah durumu olumsal toplumsal yönüyle anlamlılık bulunmuştur. Genel olarak Ardahan ilinin turizmi olumlu algıladığı, olumsuz etkilerinin de olacağını düşünmektedir. Ardahan ili için yapılacak yatırımların çevreyi tahrip etmeyecek, turistik yapılar olmasına dikkat edilmelidir.

Sakai, Brown ve Mak (2000), ve Toivonen'in (2004), yaptığı çalışmalarda turizm algısının olumlu olduğu, yaş ilerledikçe turizm algısının düştüğü görülmektedir. Bu çalışmada ile benzerlik göstermektedir.

Şanlıoğlu ve Erdem (2017) tarafından yapılan çalışmada bu çalışmanın aksine erkeklerin turizm algısının kadınlara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde eğitimle seviyesinin yükselmesiyle birlikte turizmi daha olumlu algılayacakları genel olarak turizm gelişmesini destekledikleri görülmüştür.

Ünlüören, Özekici (2017) tarafından yapılan çalışmada turizmin hem olumlu etkileri fazla olduğu bu çalışma ile örtüşmektedir. Ayrıca olumsuz çevresel ve olumsuz kültürel etkilere yerel halkın tarafsız olduğu görülmüştür. Yerel halkın turizm ile ve turistle arasında bilgi düzeyi, iletişimi arttıkça turizme yönelik faaliyetleri de artıracaktır. Bu çalışmada ise öğrenim düzeyi arttıkça, turizm algısı artmıştır.

Yada (2019) yılında yaptığı çalışmada 50-64 yaş arası bireylerin eğitim durumu ve gelir durumunun düşük olduğu görülmüştür. Gelir durumu arttıkça seyahat etme durumu artacağından, paket turlar yerine kendi memleketlerini ziyaret ettiği görülmüştür. Bu çalışmada ise 50-64 yaş arası bireylerin gelir durumunun orta düzeyde olduğu daha fazla seyahat ettiği görülmüştür.

Yordam (2019) yaptığı çalışmada yerel halkın çevreye duyarlılığı arasında anlamlılık görülmüştür. 20-29 yaş arası köydeki gençlerin daha bilinçli çevreyi korumaya daha duyarlı olduğu, doğal kaynaklara önem verdiği görülmüştür. Bu çalışmada genç yaşlı nüfus turizm algısı, ileri yaştaki bireylere göre daha yüksektir. Turizm faaliyetlerinin sürdürülebilir olması için yerel halka eğitimler verilerek turizm algısının olumlu olması sağlanabilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Nüfusun yaşlanmasıyla birlikte etkilenen sektörlerden birisi de turizmdir. Turizm sektörü için artan yaşlı pazarı çok önemlidir. Literatür araştırmalarında yaşlı nüfusun geçmiş yıllara kıyasla daha genç, dinamik ve sağlıklı yaşlandığını göstermektedir (You ve O'leary 2000: 25). Yaşlı nüfusun giderek artacağı ve turizm sektörü ve paydaşlarının etkileneceği bir gerçektir. Turizm sektörünün yaşlıların beklenti ve isteklerine yönelik hizmet sunmak gelecek için çok önemlidir (Horneman vd. 2002: 55).

Gerçekleştirilen bu araştırmada Sivas'ta yaşayan yaşlı bireylerin turizm algılarına ilişkin veriler ortaya konulmuştur. Sivas ilinde yaşayan Aralık 2021-Mart 2022 ayları arasında seyahat acentesine başvuran 50 yaş ve üzeri kişilerin turizm algıları ölçülmüş turizme bakış açıları arasında anlamlı bir farklılığın bulunup bulunmadığı test edilmiştir. Sivas ilinde yaşamakta olan 50 yaş üzeri kişilerin Aralık 2021 -Mart 2022 döneminde sağlanan verilerin analizi sonrasında şu sonuçlara ulaşılmıştır:

50 yaş üzeri turistlerin büyük çoğunluğunun kadın ve ev hanımı olduğu, aktif çalışma hayatlarının olmadığı, büyük çoğunluğunun evli olduğu, bakmakla yükümlü oldukları kimse bulunmadığı, büyük çoğunluğunun daha önce turistik bir geziye katıldığı ve sağlık turizmini önemsedikleri belirlenmiştir.

Katılımcıların turizm algılarının genel olarak yüksek olmadığı, daha önce turistik geziye katılanlar ve öğrenim durumu düşük olanların turizm algılarının da düşük olduğu görülmüştür.

Bu demografik bulgulara göre;

Yaşlı nüfus artışında cinsiyet de önemli bir faktördür. TÜİK verilerine baktığımızda kadınların, erkelerden daha fazla uzun ömürlü olduğu tespit edilmiştir. Turizm uygulayıcıları açısından önemli bir faktördür. Bu çalışmada ise kadınların daha fazla seyahat etme eğiliminde olduğu tespit edilmiştir. Üçüncü yaş turizminde sadece yaşlı turizmi olarak değil 'yaşlı kadınlara ' yönelik uygulamalar yapılabilir.

Yaşlı nüfusun yaş ile beraber sağlık sorunlarının artmasıyla birlikte sağlıklı bir şekilde yaşlanması amacıyla termal turizme yönelik talepleri artmaktadır.

Ülkemizin jeotermal kaynaklar bakımından zengin olması, yaşlı bireylere özel sunulan imkanlar, daha sağlıklı yaşlanma isteği gibi olanakları termal kaplıcalardan katılımları ile sağlanmaktadır. Bu çalışmada ise yaşlı bireyler en fazla tercih ettiği turizm çeşidi sağlık turizmi olmuştur. Ayrıca yaşlı bireyler için yaşlanmayı önleme anti-aging uygulamaları, wellness, fitness, anti-stres uygulamalarıyla termal turizm yenilik kazanmaktadır.

Yaşlı bireylerde ekonomik duruma baktığımızda ekonomik geliri fazla olanların seyahat etme eğilimin fazla olduğu görülmektedir. Turizm uygulayıcıları yaşlı turistlere özel konaklama, ulaşım, yeme- içme sektöründe uygun fiyatlar, taksit seçenekleri uygulayabilmelidir.

Ülkemizde 65 yaşından önce emekli olmak isteyen bireyler ve turizmin için yaşlılığın başlangıcı kabul edilen 50 yaş için müze, ören yerleri giriş ücretleri değiştirilebilir. Türkiye Emekliler Derneğinin 4362 kişi ile yaptığı çalışmada ülkemizde yüzde 62.2 kesimin 50 yaşından önce emekliye ayrıldığını söylemiştir (Özkurt 2020: 25).

Yaşlı nüfusun gelecekte önemli bir potansiyele sahip olacağı için tur seyahatleri için destek programları düzenlenmeli, gününbirlik ya da kısa tur programları düzenlenmeli, dar gelirli yaşlı grupların seyahate teşvik edilmeli, katılım sağlanmalı bu şekilde turizm sektörü tüm yıl boyunca uygulanabilir ve ülke ekonomisine destek sağlayabilmektedir.

Üçüncü yaş grubundaki bireylerin an az bir kronik hastalığa sahip olduğu için seyahat işletmelerinin sağlık personeli bulundurması gerekmektedir. Bu gruptaki kişilerin kronik rahatsızlıklarından dolayı yiyecek ve içeceklerinin özenle hazırlanması gerekmektedir.

Albayrak (2013) üçüncü yaş turistlerin otellerde karşılaştığı sorunları belirlemeye yönelik hazırladığı çalışmada restoranlarda yemeklerin diyet menülerine uygun olmayışı, yemeklerde enerji değerlerinin yazılmayışı, fazla tuzlu, yağlı olması, haşlama ve ızgara ürünlerine her öğün yer verilmemesi gözlemlenmiştir.

Yapılan bu çalışmalar göz önüne alındığında turistlerin öncelikli beklentilerinin yeme-içme olduğu ve bunun karşılanmadığı zaman tatmin olmadıkları gözlemlenmiştir.

Turizm algıları üzerine, eğitim düzeyi turizm algısını olumlu yönde etkilemektedir. İleri yaş turistlere eğitimler, konferans, seminerler düzenlenebilir.

Turizm algısı yükseldikçe, şehir ve bölgedeki turistik faaliyetlerde artış görülebilecektir.

Sivas ili sağlık turizmi açısından gelişmekte olan bir destinasyondur. Bölge de sağlık turizminin gelişmesi için eğitim programları düzenlenmeli, kaliteli sağlık personeli istihdamı oluşturulmalıdır, böylece gelecek olan ziyaretçilerin memnuniyetleri de artmaktadır. Sivas ili jeotermal kaynakları ve tıp alanında yaşanan gelişmeler sayesinde termal turizm, medikal turizm alanında turistler için önemli bir potansiyele sahiptir. Sivas iline gelecek olan turistler için sadece tedavi amaçlı değil bölgenin tarihi, doğal ve kültürel değerlerini de ön plana çıkarılarak tur programları düzenlenmelidir. Çevre kirlenmesi önlenmelidir. Bu tez çalışmasının sonuçlarının Sivas ilinde üçüncü yaş turizm pazarı algıları ölçülmek istenmiş, bu çalışmanın Sivas ili için sağlık turizmi açısından katkı sağlayacağı ve yaşlı turizm pazarının gelişeceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Alaeddinoğlu, Faruk (2008). ‘‘Sivas Kentinde Halkın Turiste ve Turizme Bakışı’’
Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 5(2), 1-23.
- Albayrak, Aslı (2013). *Alternatif Turizm*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Altinel, Elif Cihan ‘‘Yaşlılarda Genel Bakım’’, (Ed. Mehmet Altındış), *Yaşlılarda Güncel Sağlık Sorunları ve Bakımı İçinde*, Medikal Yayıncılık, İstanbul 2013, s.(235-241).
- Altin, Mehmet Singal, Manisha ve Kara, Derya (2011). ‘‘Consumer decision components for medical tourism: A stakeholder approach’’. *Paper presented at the 16th Graduate Students Research Conference in Hospitality and Tourism., University of Massachusetts*. Houston, Teksas: 16
- Aref, Fariboz, Redzuan Marof Gill Sarjit (2009). ‘‘Community Perceptions Toward Economic And Environmental Impacts Of Tourism And Local Communities’’. *Asian Social Science*, 5(7), 130-137.
- Arun Özgür, ‘‘Yaşlılık’’ (Ed.Yener Şişman), *Sosyal Sorunlar*, Anadolu Üniversitesi. Eskişehir 2017 s.(118-139).
- Avcıkurt, Cevdet (2009). *Turizm Sosyolojisi Genel ve Yapısal Yaklaşım*, Ankara : Detay Yayıncılık.
- Ayaz, Nureddin Artuğer Şavaş ve Türkmen Fatih (2009).‘‘Tarihi Zela (Zile) ilçesindeki yerel halkın turizme bakış açılarını belirlemeye yönelik bir alan araştırması’’. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, (2), 103-124.
- Aydemir, Burhan, Kılıç, Sultan Nazmiye (2017)‘‘Dünyada ve Türkiye’de Üçüncü Yaş Turizmi’’ *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(1), 18-28.
- Aydın, Dursun Aypek, Nevzat Aktepe, Cemalettin Şahbaz Pars, ve Arslan Sıddık (2011).*Türkiye’de Medikal Turizmin Geleceği*. Sağlık Bakanlığı, Ankara: Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü.

- Aydın, Dursun Enginer, Birdal. "Manavgat Sağlık Turizmi Fırsatlar Raporu". *Manavgat Sanayi ve Ticaret Odası, Antalya* (2013): 1-92.
- Aydın, Şule ve Eren Duygu (2019). *Alternatif Turizm*. Ankara : Detay Yayıncılık
- Baltacı, Furkan (2015). *Türkiye’de ve Dünyada Sağlık Turizmi (Medikal Turizm)*
Ankara: Detay Yayıncılık.
- Başa, Banu Apaydın (2009). “Türk Hamam Kültürünün Spa & Wellness Mekânlarının Tasarımına Etkileri”. *Journal of World of Turks/Zeitschrift für die Welt der Türken*, 1(1), 207-220.
- Batman, Aysel (2002) “Yaşlı Popülasyonun Özellikleri ve Sunulan Hizmetler”. *Turkish Journal of Geriatrics*, 5.3.
- Baysal, Derya (2016). “Sağlık Turizminin Türkiye Turizm Geliri İçerisindeki Payı: 2000- 2015”. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 250-261.
- Belirdi, Bengisu (2020). *Üçüncü Yaş Turizminde Seyahat Motivasyonlarını ve Eğilimlerini Etkileyen Faktörler: Yerli Turistler Üzerine Bir Araştırma*. (Yüksek Lisans Tezi), Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Besculides Antonia Martha Lee Erin ve McCormick Peter (2002). “Residents’ Perceptions of the Cultural Benefits of Tourism”, *Annals of Tourism Research*, 29(2), 303–319.
- Biçer, Enis Baha, Gülseren Yurcu ve Pamuk Özgün Ova. "Yaşlılarda termal sağlık turizmi hizmet algısı: Sivas ili örneği." *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 10.1 (2019): 140-153.
- Brown, K. (2000). How long have you got?, *Scientific American*, C: 11, S: 2, s. 8-18.
- Brunt Paul Courtney Paul (1999). “Host Perceptions of Sociocultural Impacts”. *Annals of Tourism Research*, 26(3), 493- 515.
- Buzcu, Zafer ve Birdir, Kemal (2019). “Türkiye’de Medikal Turizm İncelemesi: Özel Hastanelerde Bir Çalışma”. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 18(1), 311-327.

- Bülbül, Fevzi (2015). *Sağlık turizminin Türkiye'deki gelişimi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Chen Huei-Ju, Chen Po-Ju, Okumus, Fevzi (2013). "The Relationship Between Travel Constraints and Destination Image: A Case Study Of Brunei", *Tourism Management*, 198-208.
- Chen Kaung-Hwa, Liu Hsiou-Hsiang & Chang Feng-Hsiang (2013). "Essential customer service factors and the segmentation of older visitors within wellness tourism based on hot springs hotels". *International Journal of Hospitality Management*, 35, 122-132.
- Cheng, Mingming, Wong, Anthony IpKin, Prideaux, Bruce (2017). "Political Travel Constraint: The Role of Chinese Popular Nationalism", *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 34 (3): 383-397.
- Choi, Hwan-Suk Chris, Sirakaya, Ercan (2005). "Measuring Residents' Attitude Toward Sustainable Tourism: Development Of Sustainable Tourism Scale". *Journal of Tourism Research*, 43, 380-394.
- Connell Jhon (2005). "Medical Tourism: Sea, Sun, Sand and ... Surgery. UK": MPG Books Group. 1093-1100.
- Cook Peta (2008). "What is Health And Medicak Tourism?" *Humanities Research Program Queensland University of Technology*: 1-10.
- Cox, Harold (1993). *After Life*. Prentice – Hall, New York.
- Çelik, Melike Kurtaran, Kurtaran, Ahmet ve Mutlu, Fegan (2020). *Alternatif Turizm ve Ekonomik Etkileri*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Çelikkanat, Nazik, Güçer Evren (2014). *Yerel Halkın Turizme Bakış Açısı: Bodrum İlçesi Örneği*, 15. Ulusal Turizm Kongresi, *Engelsiz Turizm*, (Doktora Tezi) Gazi Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Ankara.
- Çetin, Turhan (2010). "Cumalıkızık Köyünde Kültürel Miras ve Turizm Algısı". *Milli Folklor*, 11(87).
- Değer, Mehmet (2020). "Rekreasyonda Yeni Trendler: Spa & Wellness". *Journal of Recreation and Tourism Research/JRTR*, 7(2): 308-324.

- Diekmann, Anya Vincent, Martin Bauthier, Isabella (2020). “The holiday practices of seniors and their implications for social tourism: A Wallonian perspective” *Annals of Tourism Research*, 85 (2020): 103096.
- Doğan Hulusi ve Üngüren, Engin (2012). “Yerel Halkın Isparta Turizmine Yönelik Görüşleri Üzerine Bir Araştırma”. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(1).
- Doğan, Zafer (2004). *Turizmin Sosyo-Kültürel Temelleri*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Doğanay, Hayati ve Zaman, Serhat (2021). *Türkiye Turizm Coğrafyası*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Duyar, İzzet “Gerontolojinin Temelleri”, (Ed. Rukiye Pınar Bölüktaş), Temel Gerontoloji, İstanbul Üniversitesi, 2008, s.(1-65).
- Dyer Pam Aberdeen, Lucinda., Schuler, Sigrid (2003). “Tourism Impacts On An Australian İndigenous Community: A Djabugay Case Study”. *Tourism Management*, 24, 83-95.
- Erfurt-Cooper, Patricia and Cooper, Malcolm (2009). *Health and Wellness Tourism – Spas and Hot Springs*. Bristol: Channel View Publications.
- Ergün, Güney Özer, Bozdemir, Nazif., Uğuz, Şükrü., Güzel, Rengin., Burgut, Refik., Saatçı, E., Akpınar, Ersin (2003). “Adana Huzurevinde Yaşayan Yaşlılar ile Aile Hekimliği Polikliniğine Başvuran Yaşlıların Medikososyal Özelliklerinin Değerlendirilmesi”. *Geriatric dergisi*, 6: 89-94.
- Erkılıç, Eren (2019). Yerel halkın turizm algısı ve turizmin gelişimine yönelik tutumları: Rize örneği. *International Journal of Contemporary Tourism Research*, 3(1), 66-82.
- Gavrilov Lenoid, Gavrilova, Natalia., (2002). “Evolutionary Theories of Aging”. *The Scientific World Journal*. S: 2, s. 339-356.
- gov.tr/Eklenti/10949/0/07pdf.pdf. Erişim: 09.09.2021)
- Grundy, Emily Glaser, Karen (2000). “Socio-Demographic Differences in the Onset and Progression of Disability in Early Old Age: A Longitudinal Study”. *Age Ageing*, 29: 149-157.

- Gümüş, Nevzat, and Salman Özüpekçe (2009). "Foça'da turizmin ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel etkilerine yönelik yerel halkın görüşleri." *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6.2, 398-417.
- Gündüz, Hatice (2015). *Sağlık Turizmi Kapsamında Pamukkale Termal Kaynakların Değerlendirilmesi ve Sağlık Bakanlığı Belgeli Otellerde Müşteri Memnuniyetinin Belirlenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Gündüz, Selim (2018). "Yerel Halkın Turizm Algısını Belirlemeye Yönelik Alternatif Bir Ölçek Geliştirme: Karataş Destinasyonu Örneği". *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, 13(52), 343-357.
- Güneş, Erkan ve Alagöz, Gürkan (2018). "Yerel Halkın Turizm Algısı: Erzincan'da bir Araştırma". *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (15), 409-442.
- Gürcü, Maşide ve Tengilimoğlu, Dilaver "Health Tourism –Based Destination Markting", (Ed. Ahmer Bayraktar and Can Uslay), *Strategic Place Branding Methodologies and Theory for Tourist Attraction*, USA: Hershey, 2016, s.(308-331).
- Hacıoğlu, Necdet, Şahin, B. (2011). "Üçüncü Yaş Turizmi". (Ed. Necdet, Hacıoğlu ve Cevdet, Avcıkurt). *Turistik Ürün Çeşitlendirmesi* Nobel Yayıncılık : Ankara, s. 17–39).
- Harahsheh Salem Salameh (2002). *Curative Tourism In Jordan And Its Pootential Development, Main European Tourism Management*, (Master Tezi), Bournemouth University, Birleşik Krallık.
- Horneman, Louise, Carter, R. W., Wei, S., & Ruys, Hein. (2002). "Profiling the Senior Traveler: An Australian Perspective". *Journal of Travel Research*, 41(1), 23–37.
- Hsu, Cathy, HC, ve Kang, Soo K. (2009). "Chinese Urban Mature Travelers' motivation and Constraints By Decision Autonomy", *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 26 (7): 703-721.
- Hume, Lydia, F., & Demicco, Fred J. (2007). "Bringing hotels to healthcare". *Journal of Quality Assurance in Hospitality & Tourism*, 8(1), 75-84.

- Hunter- Jones, Philippa & Blackburn, Adele.(2007). “ Understanding the relationship between holiday taking and self –assessed health : An Exploratory syudy of senior tourism”. *International Journal of Yasar University*, 4(14),2257-2279.
- İçöz, Onur (2009). “Sağlık Turizmi Kapsamında Medikal (Tıbbi) Turizm ve Türkiye'nin Olanakları”. *Journal of Yaşar University*, 4(14): 2257-2279.
- Jackson, Leonard, A. (2008). ‘Residents' Perceptions of The Impacts of Special Event Tourism’. *Journal of Place Management and Development*, 1(3), 240-255.
- Jafari Jafar, “The Scientification of Tourism. In Hosts and Guests Revisited: Tourism Issues of the 21st century”, (Edited by Valene L. Smith and Maryann Brent, Elmsford), *Cognizant Communication Corporation*, New York, 2001.
- Jang, SooCheong Shawn, Ham, Sunny (2009). “A double-hurdle analysis of travel expenditure: Baby boomer seniors versus older seniors”. *Tourism Management*, 30(3): 372–380.
- Kalaycı, Ahmet .Rasim (2007). *Ruhsal ve Duygusal Özürlüler, Aile Eğitim Rehberi*. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Kazemina, Azadeh, Giacomo Del Chiappa, and Jafar Jafari (2015). “Seniors’ Travel Constraints and Their Coping Strategies”, *Journal of Travel Research*, 54 (1): 80-93.
- Keskin Emrah, Çontu Mehmet (2011). “Mustafapaşa (Sinassos) Kasabasında Yaşayan Halkın Turizme Bakış Açısını Belirlemeye Yönelik Bir Alan Araştırması”. *Aksaray Üniversitesi İİBF Dergisi*, 3(2), 37-55.
- Kim, Kyungmi (2002). *The Effects of Tourism Impacts Upon Quality of Residents in The Community*. (PhD Thesis), The Virginia Polytechnic Institute and State University, USA.

- Kiremit, Aysun Şebnem (2008). *Turizmin Gelişiminde Bir Alternatif Olarak Medikal Turizm: Bir Sağlık Kuruluşunda Araştırma*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü ,Ankara.
- Kirkwood, Thomas BL. (2008). “ A Systematic Look at an Old Problem” .,*Nature*. Feb 7;451(7179): 644–647.
- Kördeve, Mustafa Kemal (2016). “ Sağlık Turizmine Genel Bir Bakış ve Türkiye’nin Sağlık Turizmindeki Yeri” . *Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi*, 2(1).
- Mansuroğlu, Sibel (2006). “Turizm Gelişmelerine Yerel Halkın Yaklaşımlarının Belirlenmesi: Akseki/Antalya Örneği”, *Akdeniz Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Dergisi*, 19(1), 35-46.
- Matzler, Kurt, Sonja Grabner-Kräuter ve Sonja Bidmon (2008). "Riskten kaçınma ve Marka Sadakati: Marka Güveni ve Marka Etkisinin Aracı Rolü." *Ürün ve marka yönetimi dergisi*.
- McCool, Stephen, Martin, Steven (1994). “Community Attachment And Attitudes Toward Tourism Development” . *Journal of Travel Research*, 32(3), 29-34.
- Messerli, Hannah R., and Yuko Oyama (2004). "Health and wellness tourism-global." *Travel & Tourism Analyst* August, 1-54.
- Moritz, Deborah Kasl, Stanislav Berkman Lisa (1995). “Cognitive Functioning and the Incidence of Limitations in Activities of Daily Living in an Elderly Community Sample” . *American Journal of Epidemiology* , 141(1): 41-49.
- Möller, Claudia, Weiermair, Klaus and Wintersberger, E. (2007). “The changing travel behaviour of Austria’s ageing population and its impact on tourism” . *Tourism Review*, 62 (3/4), 15- 20.
- Mueller, Hansruedi., and Kaufmann, Eveline Lanz (2001). “Wellness tourism: Market analysis of a special health tourism segment and implications for the hotel industry” . *Journal of vacation marketing*, 7(1), 5-17.

- Mugomba, Chipo and Caballero-Danell, Sara (2007). *Medical Tourism, Its Opportunities A Conceptual Framework For Entry Into The Industry Tourism and Hospitality Management*, (Master Thesis), Göteborg University.
- Murtagh Kirsten Naumann, Hubert Helen B. (2004). “Gender Differences in Physical Disability Among An Elderly Cohort”. *American journal of public health* 94.8.
- Müftüoğlu, Osman (2003). *Yaşasın Hayat (Viva La Vital)* İstanbul: Doğan Kitapçılık A.Ş.
- Nahrstedt, Wolfgang, “Wellness: A New Perspective for Leisure Centers, Health Tourism, and Spas in Europe on the Global Health Market”. (Eds. K. Weiermair and C. Mathies), *The Tourism and Leisure Industry – Shaping the Future*, pp.The Hayworth Hospitality Press,Binghampton 2004,s. (181-198).
- Nyaupane, Gyan. P. ve Andereck, Kathkeen. L. (2008). “Understanding Travel Constraints: Application and Extension of a Leisure Constraints Model”, *Journal of Travel Research*, 46 (4): 433-439.
- Okuyucu, Ayşe ve Somuncu, Mehmet (2012). “Kültürel mirasın korunması ve turizm amaçlı kullanılmasında yerel halkın algı ve tutumlarının belirlenmesi: Osmaneli İlçe Merkezi”. *Ankara Üniversitesi Çevrebilimleri Dergisi*, 4(1), 37-51.
- Özbek Toros, “Jeotermal Kaynakların Sağlık ve Termal Turizmde Etkin Kullanımı”, (Ed.Mustafa Altındış), *Termal Turizm*, Nobel Yayıncılık, Ankara 2015, s.(57-78).
- Özcan, Zişan Korkmaz ve Aydın, Vahdettin. (2015). *Sağlık Turizmi (Teori ve Politika)* . Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Özdemir, Gökçe (2008). *Destinasyon Pazarlaması*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Özgül, Ahmet “Geriatrik Patolojinin Esasları, Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon (Editör Beyazova, Mehmet Gökçe, Kutsal, Yeşim). Güneş Kitapevi: Ankara 2000.

- Özkan, Arzu (2014). *Bir Modern İşletme Yaklaşımı Olarak Dünya Sağlık ve Üçüncü Yaş Turizmi İşletmelerinde Müşteri Tatmininin Rolü: Bolu Karacasu Örneği*, (Yüksek Lisans Tezi). Türk Hava Kurumu Üniversitesi, Ankara .
- Özkurt, Veli (2020). “Yaşlanma ve Yaşlılık Bağlamında Sosyal Adalet(sizlik)”. (Ed. Deniz Say Şahin), *Yaşlılık sosyolojisi içinde*, Ekin Yayınevi, Bursa 2020, s (223-246).
- Özmenler, Kamil Nahit (2001). *Yaşlılık Çağında Depresyon. Geriatrik Sendromlar*. Ankara : Gata Basımevi.
- Özsarı, Salih Haluk ve Karatana, Özlem (2013). “Sağlık Turizmi Açısından Türkiye'nin Durumu”. *Journal of Kartal Training & Research Hospital/Kartal Eğitim ve Araştırma Hastanesi Tıp Dergisi*, 24(2). 136-144.
- Öztürk, Mensure ve Bayat, Murat (2011). “Uluslararası Turizm Hareketlerinde Sağlık Turizminin Rolü ve Kalite Çalışmalarının Önemi Bir Literatür Çalışması”. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*,135 - 156
- Pafford, Bennett (2009). “The Third Wave—Medical Tourism in the 21st century”. *Southern Medical Journal*, 102(8), 810-813.
- Park, Kyougong Lee, Jungmin, Timothy, J. Lee (2017). “Residents’ Attitudes Toward Future Tourism Development İn Terms Of Community Well-Being And Attachment.” *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 22(2), 160-172.
- Parlak, Uğur (2019). *Kırsal alanlarda yaşayan yerel halkın kişilik tipleri ve turizm algısı*. (Yüksek Lisans Tezi) .Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi, Karabük .
- Rodrigues . Maria Aparecida Pinheiro , Facchini LA., Thumé E., Maia F. (2009). “Gender and Incidence of Functional Disability in the Elderly: A Systematic Review”. *Cad. Saúde Pública, Rio de Janeiro*, 25 Sup 3: S464- S76.
- Sakai, Marcia., Brown, Jeffery. and Mak, James. (2000). “Population aging and Japanese international travel in the 21st century”. *Journal of Travel Research*, 38(3): 212–220.

- Satürk (2020). Türkiye’de Termal Sağlık Turizmi. (<https://shgmturizmdb.saglik>).
- Silvestri, Cecilia, Aquilani, Barbara & Ruggieri, Alessandro (2017). “Service quality and customer satisfaction in thermal tourism”. *The TQM Journal*.
- Siner, Güzel ve Torun, Nazan (2020). “Sağlık Turizminde Termal Turizm Ve SpaWellness Turizminin Yeri Ve Önemi”. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (48), 517-533.
- Smith, Melanie Puczko, Laszlo Raz, Tamara.” Şehir arayışında olan yirmi üç semt: Başkentin başkenti Budapeşte? İçinde: *Şehir turizmi: Ulusal sermaye perspektifleri* . Wallingford İngiltere: CABI, 2009. s. 201-213.
- Smith, Valene, L.(Ed.) (1989). *Hosts and Guests Antropology of Tourism*.University of Pennsylvania Press, Philadelphia.
- Spasojević, Bojana. and Božić, Sanja. (2016). “Senior tourists” preferences in the developing countries – measuring perceptions of Serbian potential senior market”. *European Journal of Tourism, Hospitality and Recreation*, 7(2).
- Şahbaz, Ramazan Pars, Akdu, Uğur ve Akdu, Serap (2012). “Türkiye’de Medikal Turizm Uygulamaları; İstanbul Ve Ankara Örneği”. *Balikesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(27): 267-296.
- Şanlıoğlu, Ömer ve Erdem, Ahmet (2017). “Kayseri Örneğinde Yerel Halkın Turizm Faaliyetlerini Nasıl Algıladığının Tespitine Yönelik Bir Araştırma”.*Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 27, 277-298.
- T.C Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Sağlık Turizmi Daire Başkanlığı, (2012).Sağlık Turizmi 2012 Faaliyet Raporu. <http://dursunaydin.com/upload/tr-saglik-turizmi-2012-faaliyet-raporu.pdf>.
- T.C. Sağlık Bakanlığı (2012).*Sağlık Turizmi El kitabı 2012*.Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara: BSM Matbacılık.
- Tengilimoğlu, Dilaver ve Karakoç, Gülçin, “Termal Turizm ve SPA Turizm”. (Ed. Dilaver Tengilimioğlu), Sağlık Turizmi. Siyasal Kitabevi, Ankara 2013,s.(71-97).

- Tengilimoğlu, Dilaver ve Zekioğlu, Aysu “Dünya’da ve Türkiye’de Medikal Turizm”, (Ed. Dilaver Tengilimoğlu), Sağlık Turizmi, Siyasal Kitabevi, Ankara 2017, s.(99-120).
- Toivonen, Timo (2004). “Changes in the propensity to take holiday trips abroad in EU countries between 1985 and 1997”. *Tourism Economics*, 10 (4), 403–417.
- Tontuş, Hacı Ömer (2015). *Tüm Yönleriyle Sağlık Turizmi*. Ankara : Sağlık Bakanlığı.
- Tontuş, Hacı Ömer (2016). Sağlık Turizmi Nedir? Sağlık Turizmi Koordinasyon kurulu (Saturk).(http: //www.saturk.gov.tr/images/pdf/tyst/02.pdf, Erişim tarihi : 18.03.2020).
- Tozlu, Erinç (2012). *Turizm destinasyonlarında engellilere yönelik ürünlerin belirlenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Tufan, İsmail (2002). *Antikçağdan Günümüze Yaşlılık*, İstanbul: Aykırı Yayıncılık .
- Tulumcu, Yasin (2022). *Sağlık Turizmi İşletmelerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Algısı ve Güvenlik İklimi Ölçümü: Sivas ili örneği*. (Yüksek Lisans Tezi). Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Turner, Leigh (2011). “Quality in health care and globalization of health services: accreditation and regulatory oversight of medical tourism companies”. *International Journal for Quality in Health Care*. 23(1): 1-7.
- TÜİK İstatistiklerle Yaşlılar Haber Bülteni (2022). İstatistik Kurumu. (https: //data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=İstatistiklerle-Yaslılar-2022-45636 Erişim: 30.08.2022).
- Türk Dil Kurumu (2021). Türk Dil Kurumu Sözlükleri. <https://sozluk.gov.tr/>.
- UNWTO (2011). Global Code Of Ethics For Tourism. (http: //www.unwto.org/ethics/principles/en/article_7.php. Erişim tarihi: 02.01.2019).

- Usal, Alparslan ve Kuşluvan, Zeynep (2002). *Davranış Bilimleri, Sosyal Psikoloji*, İzmir : Fakülteler Kitabevi .
- Ünlüöner, Kurban ve Özekici, Yakup Kemal (2017). “Yeni Destinasyonlarda Turizm Algısı: İntitli Bir Alan”. *Turizm ve Gastronomi Araştırmaları Dergisi* , 466 , 488.
- Williams John, Lawson Rob (2001). “Community Issues And Resident Opinions Of Tourism”. *Annals of Tourism Research*, 28(2), 269-290.
- Wongleedee, Kevin (2012). Satisfaction: Global Senior Tourists in Thailand, *ICEMT Konferansı* 7-11
- World Tourism Organization and European Travel Commission (2018).Exploring Health Tourism, UNWHTO, Madrid.
- Yada (2019). *Türkiye’de Yaşlılık Tahayyülleri ve Pratikleri Araştırması*. İstanbul: Filmon Baskı.
- Yenişehirlioğlu, Emirhan ve Türkay, Oğuz (2013). “Engelli Turistlerin Konaklama İşletmelerinde Kabul Görme Düzeyine Yönelik Algılama ve Sorunlar: Karşılaştırmalı Nitel Bir Araştırma”. *Akademik Turizm ve Yönetim Araştırmaları Dergisi* I.
- Yıldız, Tuğrul (2014). “Konaklama İşletmelerinin Engelliler İçin Olanakları ve Yöneticilerin Görüşleri: Kuşadası Örneği”. *Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi* 2, s.84-100
- Yordam, Selda (2019). *Yerel halkın toplum temelli turizm algısı: lavanta kokulu köy örneği*. (Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- You, Xinran and O'leary Joseph T. (2000). “Age and Cohort Effects: An Examination of Older Japanese Travelers”. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, 9: 1-2, 21-42.
- Zengin, Burhanettin, Eker Nuray (2016). "Sakarya ili termal turizm potansiyelinin değerlendirilmesi." *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* ,13.3, 165-181.

Zengin, Burhanettin, Eryılmaz, Burak (2013). ‘Bodrum Destinasyonunda Engelli Turizm Pazarının Değerlendirilmesi’. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, (11), 52-74.

Zülal, Aslı (2001). ‘‘Uzun yaşamanın sırları’’. *Bilim ve Teknik Dergisi*,58-61.

İnternet Kaynakları

<https://www.turob.org> (Erişim Tarihi: 25 Şubat 2021).

<https://www.un.org/en/development/desa/populations/publications/pdf/ageing/WorldpopulationAgeing2019-Highlights.pdf> (Erişim tarihi: 10.05.2020)

EKLER

Ek 1. Etik Kurul İzin

Evrak Tarih ve Sayısı: 30.12.2021-113046

T.C.
SİVAS CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Hukuk Müşavirliği

Sayı : E-60263016-050.06.04-113046
Konu : Etik Kurul Kararı

Sayın Dr.Öğr.Üyesi Fatma HASTAOĞLU

Üniversitemiz Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Sosyal ve Beşeri Bilimler Kuruluna yapmış olduğunuz 08.12.2021 tarih ve 2021-12-56 nolu başvurunuz incelenmiş ve 49 nolu karar ile; " 50 Yaş Ve Üzeri Turistlerin Turizm Algılarının Belirlenmesi: Sivas İli Örneği " isimli araştırmanın etik olarak uygunluğuna karar verilmiş, karar Rektör oluruna sunulmuş ve Rektör oluru alınmıştır.
Bilgilerinize rica ederim.

Prof.Dr. Hilmi ATASEVEN
Rektör Yardımcısı

Ek 2. Anket Formu

50 YAŞ VE ÜZERİ TURİSTLERİN TURİZM ALGILARININ BELİRLENMESİ: SİVAS İLİ ÖRNEĞİ

ARAŞTIRMA ANKET FORMU

Sayın Katılımcı,

*Bu Anket Formu, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde yürütülen ‘‘50 yaş üzeri Turistlerin Turizm Algılarının Belirlenmesi: Sivas ili örneği’’ isimli bilimsel yüksek lisans tezine veri amaçlı kullanılacak olup alınan veriler bu **bilimsel çalışma dışında başka bir yerde kesinlikle kullanılmayacaktır**. Değerli görüşlerinize ihtiyaç duymaktayım. Bu çalışma kapsamında vereceğiniz samimi ve içten cevaplar için teşekkür eder, saygılarımı sunarım.*

Kübra GÖROĞLU

Demografik Özellikler

1.Cinsiyetiniz nedir?

Kadın

Erkek

2.Yaş aralığınız nedir?

50-64 yaş

65-74 75 ve üzeri

3.Eğitim durumunuz nedir?

Okuryazar değil

İlköğretim

Lise Yüksekokul ve üzeri

4.Aylık geliriniz nedir?

1500 TL den az

1501-3000 TL

3001-5000 TL

5000 TL ve üzeri

5. Çalışıyor musunuz?

Evet

Hayır

6.Mesleğiniz nedir?

İşçi / Esnaf İş Adanı/Tüccar Devlet Memuru Serbest Meslek

Ev hanımı

7. Medeni durumunuz nedir?

Evli

Bekar

Boşanmış ya da Dul

8. Çocuğunuz var mı?

Evet

Hayır

9. Bakmakla yükümlü olduğunuz başka biri var mı?

Evet

Hayır

10. Daha önce turistik amaçlı geziye katıldınız mı ?

Evet Hayır

12. Size en uygun gelen tatil tercihi hangisidir?

İnanç turizmi Kış turizmi

Sağlık ve termal turizm Yayla turizmi

TURİZM ALGISI ÖLÇEĞİ

Sivas'ta turizmin oluşturabileceği etkiler için aşağıdaki ifadelere katılım derecenizi işaretleyiniz.						
1: Kesinlikle Katılmıyorum 2: Katılmıyorum 3: Kısmen Katılıyorum 4: Katılıyorum 5: Kesinlikle Katılıyorum						
1.	Turizm, Sivas 'da bir çok iş olanakları sağlayacaktır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2.	Turizm, Sivas'da kültürel kaynaşmaya katkıda bulunacaktır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3.	Turizm faaliyetleri Sivas'da dayanışma ve işbirliğini artıracaktır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4.	Turizm, Sivas'da tarihi yapıların restore edilmesini teşvik edecektir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5.	Turizm, Sivas 'da hizmet kalitesini arttıracaktır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6.	Turizm, Sivas 'da kültürel faaliyetleri teşvik edecektir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7.	Turizm faaliyetleri Sivas'da hoşgörüyü artırır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8.	Turizm sayesinde Sivas'da altyapı gelişecektir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9.	Turizm, Sivas'da ekonomik hareketlilik getirecektir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10.	Turizm, Sivas 'da daha fazla yatırım yapılmasını teşvik edecektir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11.	Turizm, Sivas 'da ulaştırma olanaklarını geliştirecektir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12.	Turizm, Sivas kültürün tanıtılmasına katkı sağlayacaktır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13.	Otel inşaatları ve diğer turistik yapılar Sivas'daki doğal çevreyi tahrip edecektir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14.	Turizm, Sivas'da trafik sorunlarını arttıracaktır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15.	Turizm, Sivas'da ahlaki yapıyı bozacaktır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16.	Turizm, Sivas 'da alkol ve uyuşturucu kullanımını arttıracaktır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17.	Turizmin Sivas'da gelişmesiyle açılacak olan disko, bar gibi eğlence mekânları ahlaki değerleri olumsuz etkileyecektir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18.	Turizm, sayesinde Sivas'da doğal çevre korunacaktır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Kübra GÖROĞLU

Uyruğu : T.C.

Doğum Tarihi ve Yeri:

e-posta:

EĞİTİM

Derece :

Lisans : Yüksek Lisans :

İŞ TECRÜBESİ

Tarih: Kurum: Görev:

YABANCI DİL BİLGİSİ

Yabancı Dilin Adı: KPDS (.....) ÜDS (....) TOEFL (....) EILTS (...)